

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ**

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİR
ÇOCUKTA DİL BECERİLERİNİN
KAZANDIRILMASINDA FARKLI ORTAM
DÜZENLEMELERİNİN ETKİLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Olcan KIRIK SAYINER

**Lefkoşa
Haziran, 2017**

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM BÖLÜMÜ**

**OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİR
ÇOCUKTA DİL BECERİLERİNİN
KAZANDIRILMASINDA FARKLI ORTAM
DÜZENLEMELERİNİN ETKİLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Olcan KIRIK SAYINER

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

**Lefkoşa
Haziran, 2017**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Olcan KIRIK SAYINER'in "Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bir Çocukta Dil Becerilerinin Kazandırılmasında Farklı Ortam Düzenlemelerinin Etkilerinin Karşılaştırılması" isimli tezi Haziran 2017 tarihinde jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Adı-Soyadı	İmza
Başkan	: Prof. Dr. Hakan SARI	
Üye (Danışman)	: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK	
Üye	: Yrd. Doç. Dr. Ahmet YIKMIŞ	

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2017

Doç. Dr. Fahriye ALTINAY AKSAL

Enstitü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kuralların gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

.../.../2017

Olcan KIRIK SAYINER

ÖZET

OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU OLAN BİR ÇOCUKTA DİL BECERİLERİNİN KAZANDIRILMASINDA FARKLI ORTAM DÜZENLEMELERİNİN ETKİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Olcan KIRIK SAYINER

Yüksek Lisans Tezi, Özel Eğitim Bölümü

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK

Haziran 2017, 82 sayfa

Bu araştırmada, Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir çocuğa davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz içi ortamda uygulanarak “otobüs, at, makas” ve sınıf içi ortamda “ayakkabı, köpek, masa” resim kartlarından, adı söylenen nesneyi gösterme becerisinin öğretiminde ortamların etkililiği ve verimliliği karşılaştırılmıştır.

Araştırmada, tek denekli araştırma desenlerinden “paralel uygulamalar modeli” kullanılmıştır. Paralel uygulamalar modelinde her bir bağımsız değişkene, üç bağımlı değişken atanır ve bu bağımlı değişkenlerin kazandırılmasında iki bağımsız değişken karşılaştırılır. Bağımlı değişkenler eşit zorluk düzeyinde ve birbirinden bağımsız ancak işlevsel olarak benzer olmalıdır. Model iki bağımsız değişkenin etkililiklerinin iki geriye dönüşü olmayan bağımlı değişken üzerinde karşılaştırılmasına olanak sağlar. Modelde çok sayıda yoklama oturumu düzenlendiği için iç geçerliği etkileyen etmenlerin söz konusu olması durumunda bu etmenler kolayca görülür ve dolayısıyla modelde daha güvenli bir şekilde kontrol edilebilir. Fazlaca tekrar gerektirdiği için inandırıcılığı yüksek bir modeldir. Uygulamanın genelleme ve kalıcılık etkisinin sınanmasına olanak sağlar. Model, farklı durumlarda yineleme yapmayı gerektirdiği için dış geçerliği ve bulguların genellenmesi yüksek bir modeldir. Modelde herhangi bir uygulamanın geri çekilmesi gerekmediğinden bu noktada etik açıdan bir sorun oluşturmadığı düşünülmektedir.

Araştırmanın deneği, 2016-2017 öğretim yılında İstanbul da bulunan bir özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinde eğitim alan Otizm Spektrum Bozukluğu ve Dil ve Konuşma Bozukluğu tanısı almış bir öğrencidir.

Araştırma verilerinin toplanabilmesi için aile ve öğretmen görüşme formları, davranış öncesi ipucu ve silikleştirme veri toplama formları, pekiştireç belirleme formları, alıcı dil becerilerini belirlemek için kaba değerlendirme formu, peabody alıcı dil becerileri ölçeği kullanılmıştır. Davranış Öncesi ipucu ve silikleştirme ile öğretim yapma süreci için materyal hazırlanmış ve zihinsel engelliler öğretmenliği mezunu uygulamacı tarafından uygulanmıştır

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde grafiksel analiz kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; OSB'li bir çocuğa davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz ortamında uygulanmasının etkili olduğu izlenimi edinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Otizm Spektrum Bozukluğu, alıcı dil becerileri, su içi egzersizler, davranış öncesi ipucu, silikleştirme

ABSTRACT**COMPARISON OF THE EFFECTS OF DIFFERENT ENVIRONMENT
ADJUSTMENTS IN ADVANCING LANGUAGE SKILLS IN A CHILD WITH
AUTISM SPECTRUM DISORDERS****Olcan KIRIK SAYINER****Master Thesis, Department of Mentally Disabled Teacher****Supervisor: Asst. Prof. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK****June 2017, 82 pages**

In this study, the effectiveness and efficiency of the environment were compared in teaching a child who had a diagnosis of Autism Spectrum Disorder teaching pre-behavioral clues and the fading methods in the poolside 'buses, horses, scissors' and in the classroom 'shoes, dogs, tables'.

In the research, "parallel applications model" was used as the as the single subject research designs. In the parallel applications model, three independent variables are assigned to each independent variable, and two independent variables are compared in the acquisition of these dependent variables. Dependent variables must be of equal difficulty and independent of each other but functionally similar. The model allows comparison of the effectiveness of two independent variables over two non-reentrant dependent variables. Since there are a large number of polling sessions in the model, these factors are easily visible and therefore can be more safely controlled in the model if internal validity is the case. It is a highly convincing model because it requires a lot of repetition. Allows testing of the effect of generalization and persistence of the application. External validity is a high mode of generalization of the findings, because the model requires iteration in different states. Since there is no need to withdraw any application in the model, it is thought that this point does not constitute a problem in terms of ethics.

The researcher is a student who has been diagnosed with Autism Spectrum Disorder and Language and Speech Disorder in a special education and rehabilitation center located in Istanbul in 2016-2017 academic year.

For the collection of research data, family and teacher interview forms, pre-behavioral clues and silencing data collection forms, reinforcement identification forms, rough evaluation form to identify recipient language skills, peabody recipient language skills scale were used. Materials for the process of teaching with pre-Prepared and mentally handicapped by teacher practicing graduate teacher.

Graphical analysis was used in the analysis of the data obtained in the research.

According to the findings obtained in the research, it is observed that pre-behavior clue and silencing method for a child with OSD is influenced by in-pool application processing period.

Keywords: Autism Spectrum Disorder, recipient language skills, in-pool studies, pre-behavioral clues, fading method

TEŞEKKÜR

Araştırmanın planlanması, uygulanması ve raporlaştırılması aşamalarında bana yol gösteren, hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, olumlu eleştirileriyle beni yönlendirerek ufkumu genişleten danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK'a teşekkürlerim sonsuzdur.

Araştırma boyunca çocuğunun devamını sağlayan ve beni destekleyen sevgili aileye teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmanın tamamlanması için benden maddi manevi desteğini esirgemeyen bilhassa oğlumun bakımını üstlenen sevgili annem Ayşe Kırık'a ve babam Mehmet Kırık'a sonsuz teşekkür ederim.

Araştırma süresince yaşadığım tüm sıkıntılarda yanımda olan ve tecrübesiyle beni her aşamada destekleyen sevgili hayat arkadaşım Serkan SAYINER'e ve araştırma süresince tatlı gülücükleriyle bana verdiği enerji için canım oğlum Merih SAYINER'e teşekkürlerim sonsuzdur.

Olcan KIRIK SAYINER

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET	I
ABSTRACT	III
TEŞEKKÜR	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER LİSTESİ	X
BÖLÜM I GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2. Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar.....	4
BÖLÜM II KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Otizm Spektrum Bozukluğu.....	6
2.2. Otizm Spektrum Bozukluğu Yaygınlık Oranı.....	7
2.3. Dilin Öğeleri.....	7
2.3.1. Alıcı Dil Becereleri.....	7
2.3.2. İfade Edici Dil.....	8
2.4. Dil Becerileri Kazandırılmasında Kullanılan Yöntemler.....	8
2.4.1. Sosyal Öyküler.....	8
2.4.2. Çevrenin Yapılandırılmasına Dayalı Dil Öğretim Yöntemi (Mililer Teaching).....	9
2.4.3. Montessori Yöntemi.....	9
2.4.4. Davranış Öncesi İpucu Ve Silikleştirme.....	9
2.5 Otizm Spektrum Bozukluğu Gösteren Çocuklar Su İçi Egzersizler İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	10
BÖLÜM III YÖNTEM	11
3.1. Araştırma Modeli.....	11

3.2. Ortam.....	13
3.3. Denek.....	13
3.4. Veri Toplama Teknikleri.....	14
3.4.1. Araç ve Gereçler.....	14
3.5. Etkililik Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	14
3.6. Verimlilik Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	15
3.7. Sosyal Geçerlilik Verilerinin Toplanması.....	15
3.7.1. Sosyal Geçerlik Soru Formu.....	15
3.8. Uygulama Güvenirliği Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	16
3.9. Gözlemciler Arası Güvenirlik Verilerinin Toplanması ve Analizi.....	16
3.10. Uygulama Süreci.....	16
3.11. Toplu Yoklama Oturumları.....	17
3.12. Öğretim Oturumları.....	18
BÖLÜM IV BULGULAR.....	20
4.1. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme etkinliğine ilişkin Bulgular.....	20
4.2. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Uygulama Oturumları İpucu Grafiği.....	24
4.2.1. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-1.....	24
4.2.2. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-2.....	24
4.2.3. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-1 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-2 Karşılaştırılması.....	25
4.2.4. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-3.....	25
4.2.5. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-4.....	26
4.2.6. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-3 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-4 Karşılaştırılması.....	26
4.2.7. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-5.....	26
4.2.8. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-6.....	27
4.2.9. Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-5 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-6 Karşılaştırılması.....	27

BÖLÜM V TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	32
5.1. Tartışma ve Sonuç.....	32
5.2. Öneriler.....	35
5.2.1. Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler.....	35
5.2.2. İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	35
KAYNAKLAR.....	36
EKLER.....	39
Ek-1 Aile Görüşme Formu.....	39
Ek-2 Pekiştireç Belirleme Formu-1.....	49
Ek-3 Pekiştireç Belirleme Formu-2.....	50
Ek-4 Kaba Değerlendirme Formu (Alıcı Dil Becerileri).....	54
Ek-5 Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Toplu Yoklama Oturumları Güvenirligi Veri Toplama Formu.....	55
Ek-6 Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Uygulama Güvenirligi Veri Toplama Formu.....	57
Ek-7 Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyle Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu.....	59
Ek-8 Sosyal Geçerlilik Soru Formu.....	60
Ek-9 Ön Koşul Davranış Belirleme Formu.....	62
Ek-10 Öğrenci Anne Baba İzin Formu.....	63
Ek-11 İntihal raporu.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	68

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. Otistik Bozukluk Tanı Tablosu (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2000).....	6
Tablo 2. Toplu Yoklama ve Uygulama Oturumlarında Kullanılan Araçlar.....	14

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 1. Deneğin toplu yoklama(TY), uygulama oturumları doğru tepki sayısı.....	20
Şekil 2. Deneğin, Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyle Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu.....	29

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Çocuklar, yaşamın ilk yıllarında özellikle okul öncesi dönemde “ne, neden, nasıl, kim” gibi sorulara yanıtlar ararken kavramlar ve olaylar arasında ilişki kurar ve bu ilişkiden anlam ve sonuç çıkarırlar. Bu dönemde çocuktaki, merak ve keşfetme isteği, bilişsel yeteneklerin gelişmesini destekler. Ayrıca yetişkinlerden aldıkları iyi rol modeller, konuşma seslerini doğru telafuz etmelerini ayrıca kavramları doğru öğrenmelerini, bunun yanı sıra soru sorma, cevap verme iletişim başlatma gibi becerileri kazanmalarını sağlamaktadır. Bu da sosyal becerilerin kazanılmasını, sosyal becerilerin kazanılması da dil becerilerinin kazanılmasında rol oynamaktadır. Uzmanlar “Otizm Spektrum Bozukluğu” tanısı almış çocukların göz teması kurma, sosyal etkileşim başlatma gibi sorunların temelinde sosyal becerilerdeki yetersizlik olduğunu, bu sebeple otizm spektrum bozukluğu şemsiyesi altındaki çocuklarla öncelikle göz teması kurma, iletişim başlatma ve sürdürme için gerekli temel ifadeleri kullanma, basit selamlaşma ve vedalaşma ifadelerini ve eylemlerini kullanma, kendini tanıtmaya, akranlarıyla oyun esnasında etkileşime girme gibi temel sosyal becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmektedir (Leaf vd., 2009; Matson ve Rivet, 2007).

Sosyal beceriler, OSB olan çocuklarda normal gelişim gösteren çocuklarda ki gibi kendiliğinden kazanılamaz. Normal gelişim gösteren çocuklarla OSB’li çocuklar kıyaslandığında, sosyal-iletişimsel semptomlardan biri olan dil ve konuşma becerilerinin OSB’li çocuklarda yetersiz gelişim gösterdiği bilinmektedir (Töret, Özdemir, Gürel-Selimoğlu ve Özkubat, 2014).

Normal gelişim gösteren çocukların herhangi bir zorluk yaşamadan konuşmayı öğrenebildikleri bilinirken, otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklarda iletişim becerilerindeki yetersizlik dil becerilerinin kazanılamaması ve konuşmada yetersizliğin yol açmaktadır (Tepeli ve Karadeniz, 2013).

Konuşma, dilin seslere dönüştürülmesi ve böylece iletişimin sözel olarak gerçekleştirilmesi işlemidir. OSB tanısı almış çocukların, etrafta olan bitenlere karşı

ilgisiz ve isteksiz oldukları, ayrıca özellikle soyut anlamlı kelimeleri anlamada zorluk yaşadıkları görülmektedir.

Dilin iki temel bileşeni vardır. Dilin karşı tarafı anlama amaçlı olarak kullanımını alıcı dil olarak ifade edilirken, dilin karşı tarafa sözlü olarak kendini ifade etmek için kullanımına ise ifade edici dil denmektedir. Alıcı dil sorunlarına baktığımızda sesli uyaranlara tepki vermeyi reddetme veya sesli uyaranlara tepki vermede yetersizlik karşımıza çıkarken, ifade edici dil sorunlarında ise, iletişim başlatmada ve sürdürmede yetersizlik ve isteksizlik, soru sormada yetersizlik, verilen nesnenin adını, rengini, şeklini vs. söylemekte yetersizlik gibi sorunlar görülmektedir (Tekin-İftar, 2014).

Alıcı dil, ifade edici dilden daha önce gelişmektedir. Bu nedenle OSB’li çocuklarda öncelik alıcı dil becerilerinin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

İletişimde ki sözel sembollerin tamamı kavramlardan oluşur. İletişim sürecinde alıcı dil becerilerinin gelişiminde kavram öğretiminin rolü büyüktür. Kavramlar öğrenildikçe bilgi ve öğrenme düzeyi de artar. Çocuk kavramları öğrendikçe konuşması işlerlik kazanır ayrıca iletişim becerileri gelişir bunun yanı sıra sosyal uyum becerileri de gelişir.

Dünyada, Otizm Spektrum Bozukluğu tanılı çocuklara, 1944 yılından bu yana eğitim vermeye başlanmıştır. OSB’li çocukların bireysel özellikleri, hali hazırdaki eğitim ve öğretim ortam ve müfredatlarından yararlanmalarına engel teşkil etmektedir. Bu nedenle OSB’li çocuklara yönelik onların ferdi özellikleri uygun eğitim ortamları ve müfredatları hazırlanmalıdır.

Otizm spektrum bozukluğu gösteren çocukların fiziksel aktivite ve spor etkinliklerinin iletişim kurmada avantaj sağlayabileceği (Yu-Pan, 2010), stereotip davranışları azaltabileceği (Burns ve Ault, 2009), ayrıca; otizm spektrum bozukluğu bulunan çocukların su içi egzersizlerden hoşlandıkları ve su içerisinde rahatladıkları, yapılan etkinliklere daha istekli oldukları (Campion, 1985) ve bu durumun çocuğun öğrenme potansiyelini arttırabileceği (Birkan ve Yanardağ, 2010) bilinmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada, otizm spektrum bozukluğu tanısı almış bir çocukta alıcı dil becerilerinin gelişiminde havuz içi çalışmalarla sınıf içi çalışmaların etkinlikleri ve verimlilikleri karşılaştırılmıştır.

1.2.Amaç

Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış çocuklarla yapılan spor ve fiziksel aktivite araştırma sonuçlarının olumlu sonuçlarına rağmen, dil gelişimi çalışmalarında su içi etkinliklerinin üzerinde yeterince durulmamıştır.

Bu çalışma, Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış çocuklarda alıcı dil becerilerinin gelişiminde havuz içi çalışmalarla sınıf içi çalışmaların etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırılması amaçlanmaktadır.

Bu çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap verilmiş olacaktır.

1. Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir çocukta davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz içi uygulanmasının alıcı dil becerilerinin gelişiminde etkisi var mıdır?
2. Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir çocukta alıcı dil becerilerinin kazandırılmasında havuz içi çalışmalar ile sınıf içi çalışmalar arasında verimlilik açısından anlamlı bir fark var mıdır ?
3. Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış çocuklarda alıcı dil becerilerinin kazandırılmasında havuz içi çalışmalar ile sınıf içi çalışmalar arasında etkililik açısından anlamlı bir fark var mıdır?

1.3.Önem

Bu çalışmada Otizm Spektrum Bozukluğu tanısı almış bir çocukta (adı söylenen nesneyi gösterir) havuz içi etkinliklerin alıcı dil becerilerinin gelişiminde etkisi olup olmadığı belirlenmektedir. Daha önce alıcı dil becerilerinin geliştirilmesinde davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemlerinin havuz

içerisinde denenmemiş olması bakımından yani bilinen bir yöntemin yeni bir ortama uyarlanması bakımından özgünlük taşımaktadır.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre otizm spektrum bozukluğu olan çocuklarda havuz içi etkinliklerin dil gelişimine etkisi, sınıf içi uygulamalara karşın havuz içinde yapılacak uygulamaların daha etkili olması ve becerilerin daha kısa sürede kazanılması, ayrıca havuz içerisinde suyun rahatlatma etkisiyle stereotip davranışların azalması uygulamaları kolaylaştırması açısından önem arz etmektedir.

1.4.Sınırlılıklar

Bu araştırma Otizm Spektrum Bozukluğu ve Dil ve Konuşma Bozukluğu Tanısı almış, İstanbul da bir özel eğitim merkezinde eğitim alan, yapılan peabody testinde ve kaba değerlendirme formunda alıcı dil becerileri gelişmemiş ve gereksinimleri olan bir çocuk ve eşit zorluk düzeyinde altı kelime, yöntemin uygulanması için sınıf ve havuz ortamları ile sınırlıdır.

1.5.Tanımlar

Otizm Spektrum Bozukluğu (Yaygın gelişimsel bozukluk): DSM-IV ve ICD-10 kılavuzlarında yer alan ve bünyesinde beş farklı alt kategori barındıran genel kategoridir (İftar, 2014).

Alıcı Dil Becerileri: Dilin karşımızdakini anlama amaçlı kullanımudur (İftar, 2014).

İpucu: Bireyin tepkide bulunmadan önce uygulamacı tarafından, bireyin doğru tepkide bulunma ihtimalini arttırmak için sunulan uygulamacı yardımudur (Tekin-İftar & Kırcaali-İftar, 2013).

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme: Uygulamacının kontrol edici ipucuyu ve hedef uyarını birlikte sunduğu ve bireyin hedef uyarana bağımsız olarak tepkide bulununcaya kadar davranış öncesi ipucunun sistematik olarak azaltıldığı yanlışsız öğretim yöntemlerinden biridir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2013).

Yönerge: Davranış için ipucu sağlama türüdür (Sarı, 2015).

Sözel İpucu: Bireye bir davranışı nasıl yapacağını açıklayan sözel ifadedir (İftar, 2014).

Silikleştirme: İpuçlarının kademeli olarak geri çekilmesine denir (Sarı, 2015).

Ekolali: Söylenen sözleri aynı ses ve vurguyla tekrar etmedir (Darıca, Abdioğlu ve Gümüşçü, 2000)

Problem Davranış: Bireyin kendisi ve çevresindekiler için tehlikeli olan ve bireyin toplumsal alanlara ulaşmasını ciddi olarak engelleyen yoğunluk, sıklık ve süresi açısından kültürel normlara uymayan davranıştır (İftar, 2014).

Stereotip: Aynı şekilde tekrarlanan bir seri hareket dizisi (Darıca vd., 2000)

Verimlilik: Bir öğretimin diğer öğretime göre daha az sürede, daha az çaba göstererek ve daha az oturum sayısı ile, daha az öğretici hazırlığıyla hedefe ulaşmasıdır. (Saygılı, 2016)

Etkililik: Öğrencinin öğretim sonunda öğretilmek istenen beceriyi yapabilir hale gelmesidir (Saygılı, 2016)

Bağımlı Değişken: Müdahale yoluyla değiştirilecek davranış olarak tanımlanır (Sarı, 2015)

Bağımsız Değişken: Davranışı değiştirmek üzere, deneycinin kullandığı tedavi veya müdahale/egitim programı (Sarı, 2015)

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.Otizm Spektrum Bozukluğu

Amerikalı psikiyatrist Leo Kaner 11 çocukta gördüğü benzer özellikleri 1943 yılında tanımladı ve (Early Infantile Autism) “Erken Çocukluk Otizmi” adını verdi. 1944 yılında ise Avusturyalı psikiyatrist Hans Asperger bir grup çocukta gördüğü benzer davranışları tanımlayarak “Otistik Psikopati” adını verdi. Ancak Asperger tarafından yapılan tanımlama Almanca yazıldığı ve savaş yıllarında yapıldığı için uluslararası alanda pek tanınmadı. Daha sonraki yıllarda yapılan çalışmalarda Leo Kaner ve Hans Asperger’in aynı hastalıktan bahsettikleri ortaya çıktı

Tablo 1. *Otistik Bozukluk Tanı Tablosu* (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2000)

Sosyal etkileşimde yetersizlik	İletişim sorunları	Sınırlı / yinelenen ilgi ve davranışlar (Stereotip)
Sözel olmayan (göz kontağı, vücut postürü, jest) gibi sosyal etkileşim için gerekli davranışlarda yetersizlik	Dil gelişiminde eksiklik veya gecikme	Belli alanlarda, yoğun ve sıra dışı ilgilere sahip olmak
Yaşa uygun akran ilişkileri geliştirememek	Gelişimsel düzeye uygun sosyal oyun veya senaryolu oyunlarda sınırlılık	Belli düzen ve rutinlere aşırı ısrarcılık
Başkaları ile hoş duygular, başarı ya da ilgi paylaşımında sınırlılık	Karşılıklı konuşmayı başlata, sürdürme ve sonlandırmada zorluk	Tekrarlayan hareket manevraları (el veya parmaklarını sallamak, kendi etrafında dönmek, durduğu yerde sallanmak)
Sosyal, duygusal davranışlarda sınırlılık.	Sıra dışı ya da tekrarlayan dil kullanmak.	Nesnelere karşı sıra dışı ilgiler ve takıntılar şeklinde davranış özelliklerini içerir

Otizm spektrum bozukluğu (OSB), yaşam süresince devam eden nörogelişimsel bir bozukluktur. Genel olarak üç yaşından önce, karşılıklı sosyal iletişim ve etkileşimdeki yetersizlik, stereotip davranışlar ve sınırlı ilgi ile kendini göstermektedir. OSB tanısı için, çocuğun Tablo 1’deki 12 belirtiden en az altısına sahip olması ve sosyal etkileşim kategorisinde en az iki, iletişim sorunları ve

sınırlı/yinelenen ilgi ve davranışlar kategorilerinde ise en az birer tane belirti taşıması gerekmektedir. Ayrıca, bu belirtilerden en az biri üç yaşından önce görülmelidir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2000).

2013’de Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanmış olan Ruhsal Bozukluklara İlişkin Tanı ve İstatistik El Kitabı V (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders V, DSM V)’ te OSB kategorisi; 1) farklı durumlarda gözlenen sürekli bir sosyal iletişim ve sosyal etkileşim yetersizliği, 2) sınırlı ve yineleyici davranış, ilgi ve etkinlikler olmak üzere iki temel özelliği içermektedir. Bu özelliklerin yanı sıra belirtilerin erken çocukluk döneminde ortaya çıkması ve günlük yaşamı olumsuz yönde etkilemesi gerektiği vurgulanmaktadır (DSM V, 2013).

2.2.Otizm Spektrum Bozukluğu Yaygınlık Oranı

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki; ilkökul yaş grubundaki otizm spektrum bozukluğu şemsiyesi altındaki çocukların yaygınlık oranı İngiltere’de 100 çocukta bir, ABD’de 150 çocukta bir, Avustralya’da ise 160 çocukta birdir. Ayrıca, ABD ve Avustralya’da yapılan kapsamlı çalışma verileri bölgeler arası farklılaşmalar olduğunu göstermiştir. Farklı ülkelerde araştırmaya dahil edilen otizm spektrum bozuklukları farklılaştığı için ülkeler arası karşılaştırma yapmak zor olmakla birlikte, otizm spektrum bozukluklarının günümüzde yaklaşık olarak her 150 çocuktan birini etkilediği kabul edilmektedir (Otizm Tarama Projesi Sonuç Raporu, 2008: 6).

2.3.Dilin Öğeleri

Dilin iki temel bileşeni vardır. Birincisi alıcı dil (reseptif dil), ikincisi ifade edici (ekspresif dil) dildir (Karacan, 2000).

2.3.1.Alıcı Dil Becerileri

Dilin karşımızdakini anlama amaçlı kullanımınıdır. Alıcı dile yönelik ortaya çıkan sorunlar; sesli uyarılara tepki vermeyi reddetme veya bu işlevde yetersizlik göstermedir (İftar, 2014).

Normal gelişim gösteren çocukların alıcı dil becerileri, yaşın ilerlemesi ile paralel bir gelişim göstermektedir (Dönmez ve Güler, 2007).

Arıca (2003), yapmış olduğu yüksek lisans tezinde OSB’li çocukların dil kullanımlarında ki farklılaşmaları incelediğinde; aynı yaş grubundaki normal gelişim gösteren çocukların dil becerilerinin, otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklardan daha ileri olduğunu, normal gelişim gösteren çocukların dolaylı kelimeleri otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklardan daha iyi anladıklarını, OSB tanısı alan çocukların yaşadığı bu sorunların da zihinsel işlevlere yansıdığını gözlemlemiştir.

Karadeniz (2013), yüksek lisan tezinde otizm spektrum bozukluğu ve normal gelişim düzeyine sahip çocukların alıcı dil becerilerini incelediğinde OSB’li kaynaştırma öğrencileri ile sınıf arkadaşlarının alıcı dil becerileri arasında manidar bir fark olduğunu gözlemlemiştir. Ayrıca OSB’li öğrencilerin dil becerilerinde ve iletişim becerilerinde yaşadıkları sorunların, çevre ile etkileşimlerinin zayıf olmasına neden olduğu bunun sonucunda da OSB’li çocukların alıcı dil becerilerinin olumsuz yönde etkilendiğini gözlemlemiştir.

2.3.2.İfade Edici Dil

İfade edici dil problemi yaşayan çocuklar söylenileni yeterince anlamalarına karşın kendileri kelime üretmekte zorlanmaktadırlar (Wing, 2012: 68).

2.4.Dil Becerileri Kazandırılmasında Kullanılan Yöntemler

2.4.1.Sosyal Öyküler

Sosyal öyküler, 1994 yılında özel eğitim öğretmeni olan Carol Gray tarafından OSB’li etkilenmiş çocukların sosyal durumları, daha iyi anlamaları için geliştirilmiş kısa ve bireyselleştirilmiş öykülerdir. Sosyal öyküler farklı sosyal durumlar ile ilgili bilgi ve ipuçları içermekte ve çocuğun sosyal durumun kim, ne, nerede ve kiminle gibi özel sorularına yönelik olarak bilgi aktarır. Sosyal öyküler, uyum becerileri kazandırmak, rutin durumlarda ortaya çıkan değişiklikleri açıklamak, sosyal durumları olumlu ve çocuğu ürkütmeden açıklamak, saldırganlık ya da problem davranışların üstesinden gelmek ve akademik becerileri öğretmek gibi farklı amaçlar için kullanılabilirler (Olçay-Gül ve İftar, 2012).

2.4.2.Çevrenin Yapılandırılmasına Dayalı Dil Öğretim Yöntemi (Mililer Teaching)

Dil ve konuşma problemi olan çocuklara dil öğretiminde birçok yönteminden yararlanılmaktadır.

Bu yöntemler; a) Doğrudan Öğretim Yöntemi b) Doğal Dil Öğretim Yöntemi şeklinde sınıflandırılabilir. Çevrenin Yapılandırılmasına Dayalı Dil Öğretim Yöntemi (Mililer Teaching) ise, her iki yöntemden de yararlanılarak düzenlenmiş gelişimsel teoriyi, uygulamalı davranış analizi ile birleştiren bir yöntemdir. ÇYDÖY'nin (Çevrenin Yapılandırılmasına Dayalı Dil Öğretim Yöntemi) dilin kazanımında etkili olmasının nedeni ip uçlarının davranışı şekillendirmek amacıyla kullanılmasıdır (Kaiser, Hendrickson ve Alpert, 1991). Model olma (model), tepki isteme (mand model), geciktirme (time delay) ve fırsat öğretimi (incidental teaching) ÇYDÖY'nin uygulama teknikleridir (Kaiser vd., 1991). Yurtdışında yapılan birçok araştırmanın sonucu ÇYDÖY'nin, mental retardasyona sahip çocuklar ve OSB'li çocukların söz öncesi ve söz dönemi dil ve iletişim becerilerinin gelişmesinde etkili olduğunu göstermektedir (Özmen, 2005).

2.4.3.Montessori Yöntemi

Alıcı dil becerilerinin geliştirilmesinde Montessori Yöntemiyle eğitim alan çocukların, Milli Eğitim Bakanlığı okul öncesi eğitimi alan çocuklara göre alıcı dil becerilerinin daha gelişmiş olduğu (Kayılı, Koçyiğit ve Erbay, 2009), OSB'li çocukların taklit becerilerinin gelişmesiyle alıcı dil becerileri arasında ki gelişimin paralellik gösterdiği (Turan ve Ökçün-Akçamuş, 2013) bilinmektedir.

2.4.4.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme

OSB'li çocuklarda kullanılan bir diğer yöntem de Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmedir. Bu yöntem, uygulamacının kontrol edici ipucuyu ve hedef uyarını aynı anda sunduğu ve bireyin hedef uyarana bağımsız olarak tepkide bulunana kadar davranış öncesi ipucunun sistemli olarak azaltıldığı yanlışsız öğretim yöntemlerinden biridir. Öğretim ortamlarında kullanılan tepki ipuçları fiziksel yardım, model olma, ve sözel ipucudur (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2013).

2.5.Otizm Spektrum Bozukluğu Gösteren Çocuklar Su İçi Egzersizler İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocukların spor ve fiziksel aktivitelere katılımları konusunda yapılan araştırma bulguları; su içi egzersizlerin motor performansı ve fiziksel uygunluğu geliştirmeye yardımcı olduğu (Yılmaz, Konukman, Birkan ve Yanardağ 2010), (Berkeley, Zittel, Pitney ve Nichols, 2001), iletişim kurmada avantaj sağlayabileceği (Yu-Pan, 2010), stereotip davranışları azaltabileceği (Burns ve Ault, 2009) ve kendini yönetme becerisinin gelişimine katkıda bulunabileceğini göstermektedir (Todd ve Reid, 2006).

Ayrıca; otizm spektrum bozukluğu bulunan çocukların su içi egzersizlerden hoşlandıkları ve su içerisinde rahatladıkları, yapılan etkinliklere daha istekli oldukları (Campion, 1985) ve bu durumun çocuğun öğrenme potansiyelini arttırabileceği belirtilmektedir (Birkan ve Yanardağ, 2010).

OSB'li çocukların duyuşal uyaranlara alışılmışın dışında tepki verdikleri bilinmektedir (Diken, 2011). Havuza giren çocuğun vücudu suya temas ettiğinde ve omuz seviyesine kadar suya girdiğinde suyun basıncı eşit şekilde vücuda dağılacığından çocuğa temasta bulunulduğunda itme, irkilme ve geri çekilme gibi uygun olmayan davranışlarda azalma görülecektir (Martinez, 2006).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.Araştırma Modeli

Bu araştırmanın amacı otizm spektrum bozukluğu olan bir çocukta alıcı dil becerilerinin kazandırılmasıdır. Öğretim esnasında yanlışsız öğretim yöntemlerinden davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda yöntem sınıf içinde ve havuz içinde uygulanarak uygulanan ortamın etkililiği ve verimliliği kıyaslanmış ve çalışma paralel uygulamalar modeline göre desenlenmiştir.

Araştırmanın iki bağımsız değişkeni altı bağımlı değişkeni bulunmaktadır. Birinci bağımsız değişken 7-8 metre boyutlarında 1 metre derinliğinde 33 santigrat derece kapalı yüzme havuzudur. İkinci bağımsız değişken ise YGB Bireysel Eğitim sınıfıdır. Sınıfta, öğrencinin boyuna uygun bir fasulye masa bulunmaktadır ve duvarlar straforla kaplıdır. Araştırmanın bağımlı değişkenleri ise ayakkabı, köpek, masa, otobüs, at ve makastır. Bağımlı değişkenlerin zorluk düzeyi peabody kelime testi ile deneğin yaşı göz önünde bulundurularak belirlenmiştir.

Araştırmaya, öğretimi hedeflenen tüm kelimelerin toplu yoklama verisi toplanarak başlanmıştır. Her iki bağımsız değişkenle de birinci ve ikinci bağımlı değişkenler uygulamaya başlanmış ve bağımlı değişkende ölçüt karşılandıktan sonra ikinci yoklama evresine geçilmiştir. Kararlı veri elde edildikten sonra bağımsız değişkenlerle üçüncü ve dördüncü bağımlı değişkende uygulamaya başlanmıştır. Bağımlı değişkenlerde ölçüt karşılandıktan sonra üçüncü yoklama evresi düzenlenmiş ve kararlı veri elde edildikten sonra bağımsız değişkenlerle beşinci ve altıncı bağımlı değişken uygulanmaya başlanmıştır. Bu süreç her iki bağımlı değişken ölçütü karşılanıncaya değin devam etmiştir .

Bu modelde deneysel kontrol, deneğe iki bağımsız değişkenin her bir bağımsız değişkene üçer tane geriye dönüşü olmayan bağımlı değişken atanarak bu bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenler üzerindeki etkililiklerinin karşılaştırılması yoluyla sağlanmaktadır.

Modelde çok sayıda yoklama oturumu düzenlendiğinden iç geçerliliği etkileyen etmenlerin söz konusu olması durumunda bu etmenlerin kolayca görülmesini sağlar; dolayısıyla, bu etmenler modelde daha güvenli biçimde kontrol edilir. Model farklı durumlarda yineleme yapmayı gerektirdiği için dış geçerliliği, bulguların genellenmesi yüksek bir modeldir. Uygulama çok fazla yineleme gerektirdiğinden katılımcı kaybı açık bir modeldir.

Uzun sürede tamamlanan bir modeldir, bu nedenle özellikle dış etmenler ve olgunlaşma etmenlerinin etkileme olasılığı yüksektir (İftar, 2012).

Bağımsız değişken dışında, araştırma sonuçlarını etkileme olasılığı bulunan etmenler ve bu etmenlerin kontrol etmek için uygulamacı şunlara dikkat etmiştir: a) Dış etmenler; dış etmenleri kontrol altına almak amacıyla çocuğun rehabilitasyon merkezindeki eğitimcileri ve ailesi ile yapılan görüşmelerde, çocuğa araştırma sonlanana kadar çalışmada kullanılacak kelimelerin çalışılmaması istenmiştir. b) Olgunlaşma etkisi; olgunlaşma etkisini minimize etmek amacıyla araştırma oturumları mümkün olduğunca kısa sürede bitirmeye çalışılmıştır. c) Uygulama güvenilirliği; uygulama güvenilirliği için Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme toplu Yoklama Oturumları Güvenirliği Veri Toplama Formu (Ek-5) ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Uygulama Oturumları Güvenirliği Veri Toplama Formu (Ek-6) kullanılarak davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi uygulama evresi ve toplu yoklama evresi için güvenilirlik verisi toplanmıştır. Uygulama evresi için; yansız atama yoluyla belirlenmiş 11 oturum güvenilirlik veri toplanmış ve uygulama güvenilirliği analizi ile bu etmen kontrol altına alınmıştır. Buna göre uygulamacı %98 düzeyinde güvenilir veri toplamıştır. Toplu yoklama oturumlarında yansız atamayla belirlenen 14 oturumda güvenilirlik verisi toplanmış ve %98 düzeyinde güvenilir veri toplanmıştır. d) Denek yitimi; araştırmaya tek bir denek katılmıştır, araştırma süresince denek kaybı olmamıştır. e) Deneysel etki; daha önce denekle uygulama yapan eğitimci arasında öğretim etkinliği gerçekleştirilmiş olması nedeniyle deneysel etkinin azaldığı düşünülmektedir (İftar, 2012).

3.2.Ortam

Araştırma çocuğun eğitim aldığı Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde bulunan 2 farklı ortamda gerçekleşmiştir.

1. Birincisi YGB Bireysel Eğitim sınıfıdır. Sınıfta, öğrencinin boyuna uygun uzun bir fasulye masa bulunmaktadır.
2. İkincisi ise 7-8 metre boyutlarında 1 metre derinliğinde 33 santigrad derece sıcaklığında kapalı yüzme havuzunda gerçekleşmiştir.

Oturumlar sırasında sınıfta ve havuzda denek, uygulamacı ve gözlemçi bulunmuştur, oturumlar kamera ile kayıt altına alınmıştır.

3.3.Denek

Çalışmaya 6 yaşında 1 erkek denek katılmıştır. Denek ailenin ilk çocuğudur ve iki kardeşi daha bulunmaktadır. Ailenin ekonomik düzeyi düşüktür. Ailede baba dışında çalışan yoktur ve anne ev hanımıdır. Anne - baba birliktedir. Anne ve baba ilkokul mezunudur. Anne otuzbeş baba kırk yaşındadır. Araştırmaya katılımı için "Öğrenci Anne-Baba İzin Formu" kullanılarak yazılı izin alınmıştır. Denekte tırmalama, sınıftan kaçma, kendini yere atma, üzerindeki eşyaları yırtma gibi problem davranışlar görülmektedir. Denek 2013 yılında İstanbul Silivri Devlet Hastanesinde konuşma bozukluğu ve otizm tanısı almıştır. Denek özel eğitime 3 yaşında başlamıştır. Araştırmaya katılacak denek İstanbul da özel bir Rehabilitasyon Merkezinde haftada 90 dk. bireysel haftada 45 dk. grup eğitimi almaktadır. Deneğin alıcı dil performansı Özel Eğitim Kurumunda bulunan psikolog tarafından Peabody testi yapılarak alınmıştır.

Denekte Bulunması Gereken Ön Koşul Davranışlar

Aşağıda belirtilen ön koşulları karşılayan çocuk araştırmaya dâhil edilmiştir.Önkoşul davranışların belirlenmesi amacıyla EK-9 Ön Koşul Belirleme Formu deneğin anne, baba ve öğretmenleri ile görüşme yapılarak belirlenmiştir.

Araştırmaya katılan otizm tanısı konulan çocuğun seçilme kriterleri:

- Ekolalisinin olmaması,
- Çocuğun fiziksel temasa izin vermesi,

- Suya karşı antipati duymaması,

3.4. Veri Toplama Teknikleri

3.4.1. Araç ve Gereçler

Öğretim aracı olarak resimli kartlar, havuz içerisinde ki çalışmalar için ise (su geçirmez poşetlere konularak), ayakkabı, köpek, masa, otobüs, at, makas kullanılmıştır.

Tablo 2. *Toplu Yoklama ve Uygulama Oturumlarında Kullanılan Araçlar*

Ortam	1.Grup	2.Grup	3.Grup
Havuz	Masa resimli kart	At resimli kart	Otobüs resimli kart
Sınıf	Makas resimli kart	Köpek resimli kart	Ayakkabı resimli kart

Muttalip'e dil gelişimi yaşı hesaplanması amacıyla Peabody testi yapılmıştır. Bununla birlikte deneğin ilgilerinin belirlenmesine hizmet edecek bilgileri almak amacıyla Aile Görüşme Formu (Ek-1) ve Pekiştireç Belirleme Formu (Ek-2, Ek-3) doldurulmuştur.

Araştırmada verileri kaydetmek amacıyla, verileri kaydetmek amacıyla hazırlanan veri toplama formları, silgi, kalem, deneklerin doğru tepkilerini pekiştirmek amacı ile önceden belirlenmiş yiyecek pekiştireç olarak çips, çikolata hazır bulundurulmuş ve aferim, bravo sana, harikasın, çak gibi sosyal pekiştireçler kullanılmıştır.

Her oturumda Ek-7 Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu ile veri toplanmıştır.

3.5. Etkililik Verilerinin Toplanması ve Analizi

Etkililik verilerini belirlemek amacıyla deneğin her bir beceri için doğru ve yanlış tepkileri forma işlenmiş ve doğru tepki sayısı tespit edilmiştir. Her bir beceri için deneğin verdiği tepkiler grafiğe işlenmiştir. Veriler her iki bağımsız değişken için öğretim oturumları sırasında toplanmıştır. Etkililik verileri toplanırken davranış öncesi ipucu ve silikleştirme veri toplama formları kullanılmıştır.

Bu araştırmada iki bağımsız değişken bulunmakta olup her bir bağımsız değişken için üç bağımlı değişken atanmıştır. Ortamların karşılaştırıldığı bu araştırmada havuz içerisinde ve sınıf içerisinde davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi kullanılmıştır. Ortamlar arası karşılaştırma paralel uygulamalar modeline göre desenlendiğinden her bir bağımlı değişken için ayrı grafik çizilmiştir.

3.6.Verimlilik Verilerinin Toplanması ve Analizi

Her iki öğretim ortamının verimlilik karşılaştırması için ölçüt karşılanana kadar gerçekleşen (a) oturum sayısına, (b) deneme sayısına, (c) yanlış tepki sayısına, (d) toplam öğretim süresine ilişkin veri toplanmıştır.

Öğretim uygulamalarının verimlilik açısından farklılık gösterip göstermediği, Denek için ölçüt karşılanıncaya kadar gerçekleşen (a) oturum sayısı, (b) deneme sayısı, (c) yanlış tepki sayısı, (d) toplam öğretim süresine ilişkin verilerin kıyaslanmasıyla belirlenmiştir.

3.7.Sosyal Geçerlilik Verilerinin Toplanması

Araştırmanın amaçlarını, bu amaçlara ulaşmak için kullanılan öğretim yöntemlerinin uygunluğunu, araştırmada elde edilen sonuçların deneğin annesi ve babası açısından önemini belirleyebilmek için, deneğin annesinden ve babasından sosyal geçerlilik verileri toplanmıştır. Verilerinin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen “Sosyal geçerlilik veri toplama formu” (Ek-8) kullanılmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışmada yer alan anneye ve babaya birer form hazırlanmıştır. Sosyal geçerlik soru formu anneye ve babaya elden teslim edilmiştir. Anneden ve babadan formunu doldurmaları ve araştırmacıya teslim etmesi istenmiştir. Anneden kimlik bilgilerini veri toplama formu üzerinde belirtmemesi istenmiştir.

3.7.1.Sosyal geçerlik soru formu

Sosyal geçerlilik soru formunun iki bölümü bulunmaktadır. Birinci bölümünde formun nasıl doldurulması gerektiği ile ilgili kullanım bilgileri yer almaktadır. Formun ikinci bölümünde ise araştırmanın amaç, yöntem ve sonuçlarının sosyal geçerliliğini belirlemeye ilişkin sorular yer almaktadır. Formda kapalı uçlu ve açık

uçlu sorular bulunmaktadır. Kapalı uçlu soruların yanıtları evet, hayır, emin değilim seçeneklerinden oluşurken, açık uçlu sorular ise kısa cevap verilecek biçimde hazırlanmıştır. Anne ve babanın cevaplama için hazırlanan formda altı seçenekli soru ve dört açık uçlu soru olmak üzere toplam on soru yer almıştır.

3.8.Uygulama güvenilirliği verilerinin toplanması ve analizi

Uygulama güvenilirliği; uygulama güvenilirliği için Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme toplu Yoklama Oturumları Güvenirliği Veri Toplama Formu (Ek-5) ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Uygulama Oturumları Güvenirliği Veri Toplama Formu (Ek-6) kullanılarak davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi uygulama evresi ve toplu yoklama evresi için güvenilirlik verisi toplanmıştır. Uygulama evresi için; yansız atama yoluyla belirlenmiş 11 oturum güvenilirlik veri toplanmış ve uygulama güvenilirliği analizi ile bu etmen kontrol altına alınmıştır. Buna göre uygulamacı %98 düzeyinde güvenilir veri toplamıştır. Toplu yoklama oturumlarında yansız atamayla belirlenen 14 oturumda güvenilirlik verisi toplanmış ve %98 düzeyinde güvenilir veri toplanmıştır.

3.9.Gözlemciler arası güvenilirlik verilerinin toplanması ve analizi

Gözlemciler arası güvenilirlik verileri hedef becerinin ne düzeyde gerçekleştiğini tespit etmek için toplu yoklama ve uygulama oturumlarında toplanmıştır. Veriler tüm beceriler için ayrı ayrı oluşturulan toplu yoklama ve uygulama oturumları veri toplama formlarına (Ek-7) kaydedilmiştir. Gözlemciler arası güvenilirlik verilerinin analizi için $[(\text{Görüş Birliği}/\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}) \times 100]$ formülü kullanılmıştır (Tekinİftar, 2012). Veri analizi sonucunda denek için uygulama ve toplu yoklama oturumları gözlemciler arası güvenilirlik katsayısı %100 olarak tespit edilmiştir.

3.10.Uygulama Süreci

Alıcı dil becerilerini öğretiminde yanlışsız öğretim yöntemlerinden davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin sınıf içinde ve havuz içerisinde kullanımında öğretimin etkililik ve verimliliklerinin karşılaştırıldığı bu araştırmanın deney süreci; (a) başlama düzeyi oturumları; (b) uygulama evresi oturumları; (c) yoklama oturumlarından oluşmuştur.

Deney sürecinde, Muttalip hafta içi beş gün saat 09.00-09.15 ve 11.00-11.15 saatleri arasında ikişer oturum olmak üzere çalışmalara katılmıştır. Her öğretim oturumunda 20 deneme gerçekleştirilmiş ve yanıt aralığı maksimum beş saniye beklenmiştir. Deney sürecindeki oturumlarda deneğe davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi ile ipucu sunumu yapılmış deneğin vermiş olduğu doğru cevaplar sürekli pekiştirme tarifesi ile pekiştirilmiştir.

Öğretim oturumlarında ölçüt, 20’de 15 doğru cevap verme olarak belirlenmiştir. Öğretime başlamadan önce deneğin alıcı dil becerilerine ilişkin performanslarını belirlemek üzere başlama düzeyi oturumları düzenlenmiştir.

Başlama düzeyi oturumlarında;

- a) Oturumlar için gerekli ortamın düzenlenmesi yapılmış,
- b) Çalışma için gerekli malzemeler hazırlanmış,
- c) Hedef uyaran (beceri yönergesi) sunulmuş,
- d) Yanıt aralığı beklenmiş,
- e) Başlama düzeyi oturumlarında deneğe doğru ya da yanlış tepkileri için hiçbir ipucu, dönüt ya da pekiştireç sunulmamıştır. En az üç oturum üst üste kararlı veri elde edilene kadar başlama oturumları devam etmiştir. Bu oturumlar veri toplama formları ile kayıt altına alınmıştır.
- f) Başlama düzeyi oturumlarından öğretim oturumlarına ard arda üç oturum kararlı veri elde edildikten sonra geçilmiştir. Öğretim oturumları havuz içi etkinlikler ve sınıf içi etkinlikler olmak üzere iki şekilde yürütülmüştür. Her iki ortamda da davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi kullanılmıştır.

Oturumlar öncesinde denekle su içi oyunlar ile suya alışma çalışmaları yapılmıştır. Çalışmalar bir hafta sürmüştür.

3.11.Toplu Yoklama Oturumları

Toplu yoklama oturumlarının ilki başlama düzeyi verisi toplamak amacıyla bütün davranışlarda eşzamanlı olarak uygulanmıştır. Toplu yoklama oturumları, hedef davranışta uygulama oturumlarına başlamadan hemen önce ve öğretimde hedef davranış ölçütü karşılandığında gerçekleştirilmiştir. Bütün toplu yoklama evrelerinde, her bir hedef davranış için üçer kez 10 deneme yapılmıştır. Toplu

yoklama oturumları kura çekilerek belirlenmiş ve deneğin tahmin edemeyeceği sıra ile sunulmuştur.

Araştırmanın toplu yoklama oturumları uygulaması şu şekilde yapılmıştır: Uygulamacı yoklama oturumuna başlamadan önce, resimli kartları deneğin önüne, yan yana yerleştirmiştir. Deneğe “Muttalip seninle şimdi resim kartlarındaki nesnelere çalışacağız. Hazır mısın?” dikkat sağlayıcı ipucu sunulmuştur. Ardından “Muttalip hangisi ayakkabı göster” beceri yönergesi sunulmuştur. Deneğin 5 sn içinde tepki vermesi beklenmiştir. Deneğin yerinde oturma, dikkatini yöneltme gibi uygun davranışları pekiştirilmiştir; 5sn tepki süresi beklenmiş ardından bir sonraki denemeye geçilmiştir. Uygulama esnasında öğrencinin 5 sn(yanıt aralığı) içinde adı söylenen nesne kartını göstermesi yada vermesini doğru tepki; yanıt aralığı içinde adı söylenen nesne kartından başka kartı göstermesi yada vermesini, birden fazla kart göstermesini yada yanıt aralığı içinde herhangi bir tepki göstermemesini yanlış tepki olarak kabul etmiştir.

3.12.Öğretim Oturumları

Öğretim oturumlarında uygulamacı “Hangisi ayakkabı göster” beceri yönergesinin hemen ardından (ayakkabı resmi olan kartı öğretmenin kendisinin göstererek model olması) davranış öncesi ipucu sunmuştur. Hedef davranışa ilişkin bütün öğretim oturumlarında yirmi deneme gerçekleştirilmiştir. Öğretim oturumlarının yanıt aralığı 5 saniye, denemeler arası süre 6 saniye olarak belirlenmiştir. Öğretimde davranış öncesi ipucu olarak fiziksel yardım, model ipucu, sözel ipucu beraber kullanılmıştır. İpuçları önce fiziksel yardım, model ipucu ardından da sözel ipucu azaltılarak uygulanmıştır. Doğru tepki ipucu olmadan öğrencinin parmağı ile adı söylenen nesne kartını göstermesi olarak tanımlanmıştır.

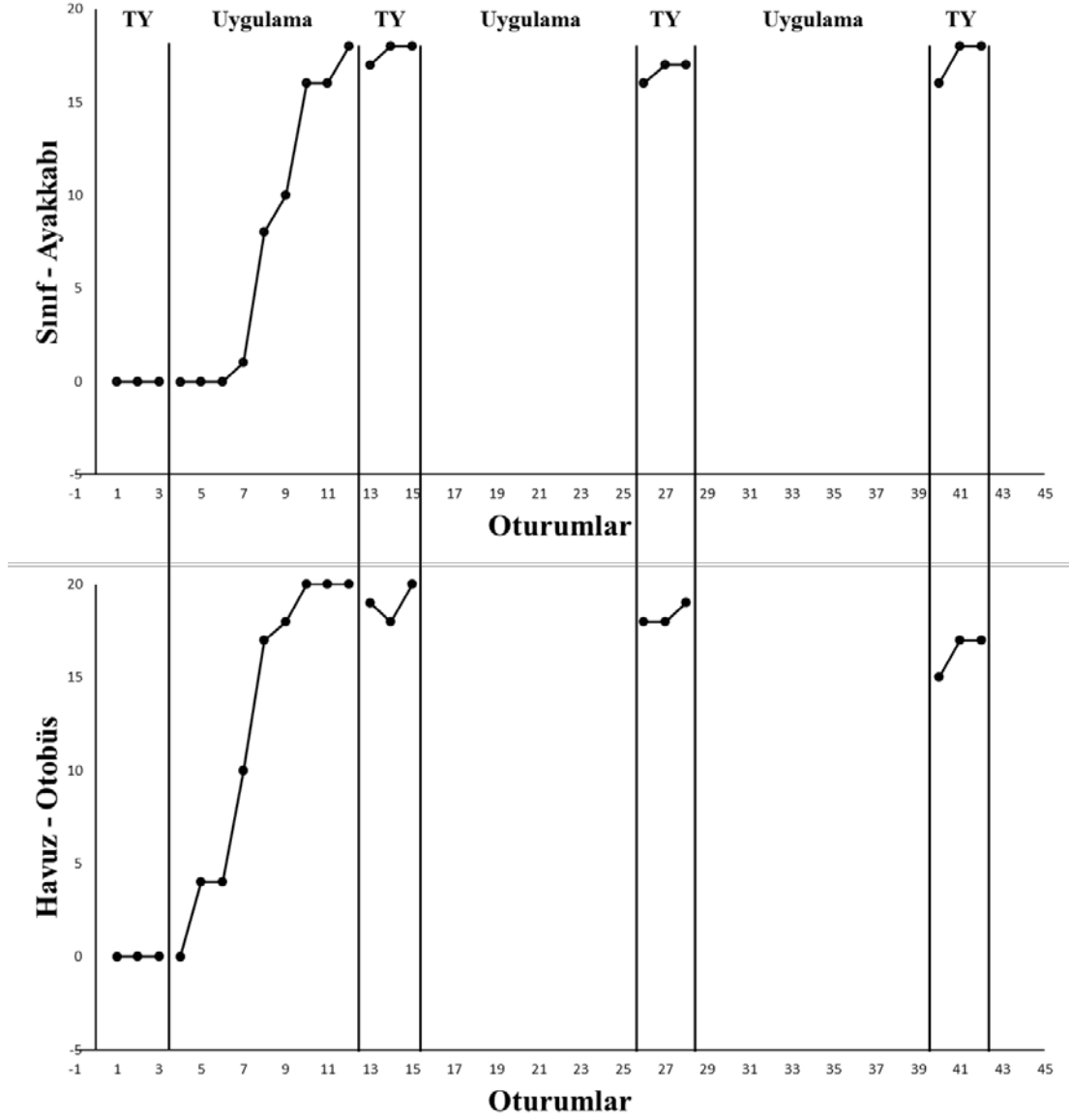
Öğretim oturumları şöyle gerçekleştirilmiştir: Öğretimi yapılacak olan nesne kartları öğrencinin tam önüne (sınıf içerisinde masa, havuzda ise sörf tahtasının üzerine) konulmuştur. Öncelikle çalışma ile ilgili deneğe “Şimdi sana hangisinin ayakkabı olduğunu öğreteceğim. Önce ayakkabı resmi olan kartı ben göstereceğim, sen sadece beni izleyeceksin. Sonra sıra sana gelecek sana hangisi ayakkabı göster dediğimde sen bana üstünde ayakkabı resmi olanı kartı göstereceksin” şeklinde açıklama yapılmıştır. Sonra dikkat sağlayıcı ipucu (örn; “Muttalip ayakkabıyı

öğrenmeye hazır mısınız?)” sunulmuştur. Ardından deneğe beceri yönergesi sunulmuştur (örn; “Muttalip bana ayakkabıyı göster yada hangisi ayakkabı göster?”). Beceri yönergesinin sunulur sunulmaz (0 saniye bekleme süresi olmadan) davranış öncesi ipucu (model olma; ayakkabıyı uygulamacı parmağı ile işaret ederek , “bak bu ayakkabı” sunmuş ve ardından “hadi şimdi sıra sende, bana ayakkabıyı göster”) sunulmuştur. Öğrencinin 5 saniye içinde tepki vermesi beklenmiştir. Öğrenci 5 saniye içinde doğru tepki göstermişse, sözel pekiştireç (aferim,bravo,harikasın), yiyecek pekiştireci (çikolata,cips) ile davranış pekiştirilmiştir. Deneğin yanlış resim kartını işaret etmesi ya da 5 saniye içinde hiçbirde bulunmaması yanlış tepki olarak kabul edilmiş ve görmezden gelinmiştir. Araştırma süresince öğretim oturumları aynı şekilde tekrar edilmiştir. Öğretim oturumları esnasında deneğin göstermiş olduğu doğru tepkiler sürekli pekiştirme tarifesi ile pekiştirilmiştir.

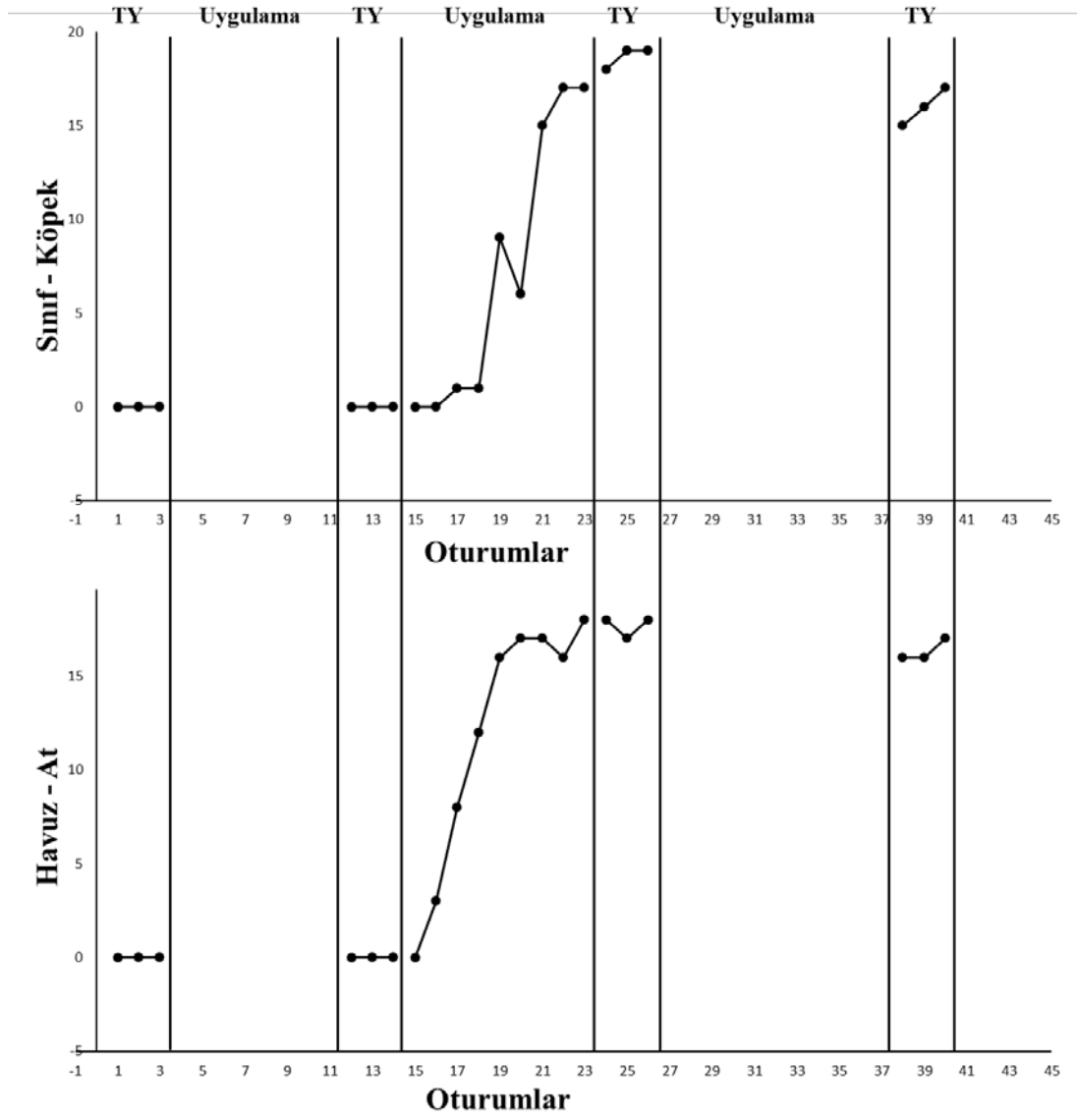
BÖLÜM IV

BULGULAR

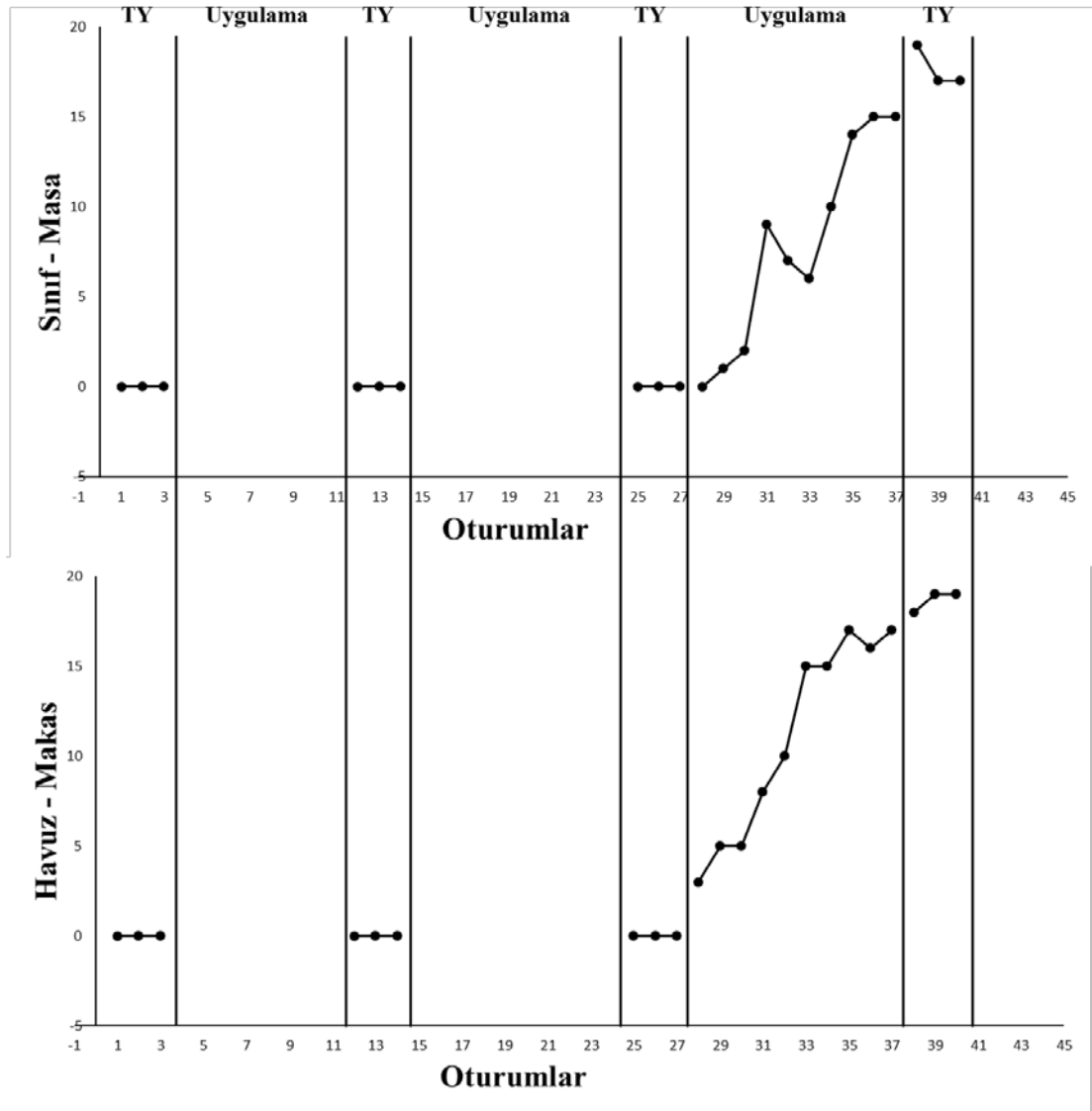
4.1.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme etkinliğine ilişkin Bulgular

Şekil 1. Muttalip'in toplu yoklama(TY), uygulama oturumları doğru tepki sayısı. İçi dolu daireler; toplu yoklama ve uygulama oturumları doğru tepki sayısını göstermektedir.

Şekil 2. Muttalip'in toplu yoklama(TY), uygulama oturumları doğru tepki sayısı. İçi dolu daireler; toplu yoklama ve uygulama oturumları doğru tepki sayısını göstermektedir.

Şekil 3. Muttalip'in toplu yoklama(TY), uygulama oturumları doğru tepki sayısı. İçi dolu daireler; toplu yoklama ve uygulama oturumları doğru tepki sayısını göstermektedir.

Davranış öncesi ipucu ve silikleştirme ile öğretilen sınıf ortamında ayakkabı, köpek, masa , havuz ortamında, otobüs, at, makas kavramlarının öğretildiği ve sınıf içi öğretim ile havuz içi öğretimin etkinlik ve verimliliğinin karşılaştırıldığı veriler , Şekil 1, 2 ve 3'te gösterilmiştir. Grafikte yatay eksen oturum sayısını, düşey eksen ise oturumlarda katılımcının gösterdiği doğru davranış sayısını göstermektedir. Muttalip'in öğretime başlamadan önce altı davranışta da 0 doğru davranış sayısı sergilediği görülmektedir Muttalip'e davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yöntemi

ile havuz içerisinde “otobüs, at, makas” resim kartları arasından adı söylenen nesneyi gösterme davranışı öğretilmeye başlanmasının hemen ardından performansında artışı olduğu görülmektedir.

Şekil 1’de görüldüğü gibi Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle sınıf içi ortamda ayakkabı resmi olan nesneyi gösterme davranışını son üç oturum 20 denemede 16,16,18 doğru davranış sergileyerek ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in ayakkabı resmi olan kartı gösterme davranışı ikinci toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 17,18,18 üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 16,17,17 dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemeden 16,18,18’ini doğru davranış sayısı olarak gerçekleştirmiştir. Ayrıca 9. oturumda kararlı veri elde edilmiştir. Muttalip havuz içi ortamda otobüs resmi olan nesneyi gösterme davranışını beşinci oturumda 20 denemede 17, altıncı oturumda 20 denemede 18, yedinci oturumda yirmi denemede 20 doğru davranış sergileyerek yedinci oturumda ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in otobüs resmi olan kartı gösterme davranışı ikinci toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 19,18,20, üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,18,19, dördüncü toplu yoklama oturumlarında 15,17,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Her iki ortamda da ölçüt karşılanıncaya kadar oturumlara devam edilmiş ve dokuz uygulama oturumu düzenlenmiştir.

Şekil 2’de görüldüğü gibi Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle köpek resmi olan nesneyi gösterme davranışını son üç oturum 20 denemede 15,17,17 doğru davranış sergileyerek ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in köpek resmi olan kartı gösterme davranışı üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,19,19 dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 15,16,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir ve dokuzuncu oturumda kararlı veri elde edilmiştir. Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle at resmi olan nesneyi gösterme davranışını beşinci oturum 20 denemede 16, altıncı oturum 20 denemede 17, yedinci oturum 20 denemede 17 doğru davranış sergileyerek ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in at resmi olan kartı gösterme davranışı üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,17,18, dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 16,16,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir ve 7. oturumda kararlı veri elde edilmiştir. Her iki ortamda da ölçüt karşılanıncaya

kadar oturumlar devam etmiştir. Her iki bağımsız değişken için de 9 oturum düzenlenmiştir.

Şekil 3’ te görüldüğü gibi Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle masa resmi olan nesneyi gösterme davranışını son üç oturum 20 denemede 14,15,15 doğru davranış sergileyerek ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in masa resmi olan kartı gösterme davranışı dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 19,17,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir ve onuncu oturumda kararlı veri elde edilmiştir. Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle makas olan nesneyi gösterme davranışını altıncı oturumda 20 denemede 15, yedinci oturumda 20 denemede 15, sekizinci oturumda 20 denemede 17 doğru davranış sergileyerek 8.oturumda ölçütü karşılamıştır. Muttalip’in makas resmi olan kartı gösterme davranışı dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,19,19 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Ölçüt karşılanıncaya kadar oturumlara devam edilmiş ve her iki bağımsız değişken için de on oturum düzenlenmiştir

4.2.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirme Uygulama Oturumları İpucu Grafiği

4.2.1.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-1

Form 1 “Ayakkabı olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması ilk üç oturum Fiziksel İpucu, Model İpucu, Sözel İpucu aynı anda kullanılmış ve 20 denemede 0 doğru tepki sayısı alınmıştır. Dördüncü oturumda 5 fiziksel ipucu, 9 model ipucu, 5 sözel ipucu kullanılmış ve 20 denemede 1 bağımsız doğru tepsi sayısı alınmıştır. Beşinci oturumda 2 F.İ., 7 M.İ., 3 Sİ kullanılmış ve 8 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Altıncı oturumda 6 M.İ., 4 S.İ. kullanılmış ve 10 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Yedinci oturumda 10. ve 14. denemede M.İ. ve S.İ. aynı anda kullanılmıştır ve 20 denemede 4 M.İ., 2 S.İ. kullanılmış ve 16 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Sekizinci oturumda 4 M.İ. kullanılmış ve 20 denemede 16 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Dokuzuncu oturumda 2 M.İ. kullanılmış ve 20 denemede 18 doğru tepki alınmıştır.

4.2.2.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-2

Form 2 “Otobüs olanı göster” havuz içi oturum uygulaması birinci oturumda 20 F.İ., 20 M.İ., 20 S.İ. kullanılmış ve 0 doğru tepki alınmıştır. İkinci oturumda 8 F.İ., 16 M.İ., 15 S.İ kullanılmış ve 4 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Üçüncü oturumda 8 F.İ., 15 M.İ., 15 S.İ. kullanılmış ve 4 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Dördüncü oturumda 5.denemede M.İ ve S.İ birlikte kullanılmış olup 20 denemenin tamamında 5 F.İ., 4 M.İ., 2 S.İ. kullanılmış ve 10 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Beşinci oturumda 3 M.İ. kullanılmış ve 20 denemede 17 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Altıncı oturumda 20 2 M.İ. kullanılmış ve 20 denemede 18 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu oturumlarda 20 denemede 20 bağımsız doğru tepki alınmıştır.

4.2.3.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-1 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-2 Karşılaştırılması

Form 1 “Ayakkabı olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması ve Form 2 “Otobüs olanı göster” havuz içi oturum uygulaması karşılaştırıldığında Form-2 de denek 2.oturumda doğru tepki vermeye başlarken Form-1 de doğru tepki 4. Oturum da başlamaktadır.Form-2 de ipuçları form-1 e göre daha hızlı azaltılmış ve kararlı veri Form-2 de 7. oturumda gerçekleşirken Form-1 de 9. oturumda elde edilmiştir.

4.2.4.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeye Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-3

Form-3 “Köpek olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması birinci ve ikinci oturumlarda 20 F.İ., 20 M.İ., 20 S.i. kullanılmış ve 20 denemede 0 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Üçüncü oturumda 19 F.İ., 19 M.İ., 19 S.İ. birlikte kullanılmış ve 20 denemede 1 bağımsız doğru tepki alınmıştır. Dördüncü oturumda 15 denemde 15'er F.İ.,M.İ.,S.İ. aynı anda kullanılmış ve 4 denemede 4 M.İ. tek başına kullanılmıştır. Oturumda toplamda 20 denemede 15 F.İ., 19 M.İ., 15 S.İ. kullanılmış ve 1 B. Doğru tepki alınmıştır. Beşinci oturumda 10 F.İ., 10 M.İ, 10 S.İ aynı anda kullanılmış, 1 M.İ. tek başına kullanılmıştır. 20 denemede toplam 10 F.İ., 11 M.İ., 10 S.İ. kullanılmış ve 9 B. Doğru tepki alınmıştır. Altıncı oturumda 10 F.İ., 10 M.İ, 10 S.İ.,aynı anda 4 M.İ. ve S.İ. aynı anda kullanılmış ve toplamda 20 denemede 6 B.

Doğru tepki alınmıştır. Yedinci oturumda 5 M.İ. ve 5 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 20 denemede 15 B. Doğru tepki alınmıştır. Sekizinci ve dokuzuncu oturumlarda 3 S.İ. kullanılmış ve 20 denemede 17 B. Doğru tepki alınmıştır.

4.2.5.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-4

Form-4 “At olanı göster” havuz içi oturum uygulaması birinci oturumda 10 F.İ., 10 M.İ., 10 S.İ. aynı anda , 10 M.İ., 10 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 20 denemede toplamda 10 F.İ., 20 M.İ., 20 S.İ. kullanılmış ve 0 B. Doğru tepki alınmıştır. İkinci oturumda 20 denemede 5 F.İ., 5 M.İ., 5 S.İ. aynı anda, toplamda 5 F.İ., 17 M.İ., 17 S.İ. kullanılmış ve 3 B. Doğru tepki alınmıştır. Üçüncü oturumda 12 M.İ. ve 12 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 20 denemede 8 B. Doğru tepki alınmıştır. Dördüncü oturumda 8 M.İ. ve 8 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 12 B. doğru tepki alınmıştır. Beşinci oturumda 20 denemede 4 S.İ. kullanılmış 16 B. doğru tepki alınmıştır. Altıncı oturumda 20 denemede 3 S.İ. kullanılmış 17 B. doğru tepki alınmıştır. Yedinci oturumda 20 denemede 3 S.İ. kullanılmış ve 17 B. doğru tepki alınmıştır. Sekizinci oturumda 20 denemede 4 S.İ. kullanılmış 16 B. doğru tepki alınmıştır. Dokuzuncu oturumda 20 denemede 2 S.İ. kullanılmış ve 18 B. doğru tepki alınmıştır.

4.2.6.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-3 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-4 Karşılaştırılması

Form-3 “Köpek olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması ve Form-4 “At olanı göster” havuz içi oturum uygulaması karşılaştırıldığında Form-4 de denek 2. oturumda doğru tepki vermeye başlarken Form-3’te doğru tepki 3. oturum da başlamaktadır.Form-4’te doğru tepki oranı Form-3’e göre daha hızlı yükselmiştir. Form-3’te kararlı veri 9. Oturumda, Form-4’te kararlı veri 7. oturumda elde edilmiştir.

4.2.7.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-5

Form-5 “Masa olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması birinci oturum 5 F.İ., 5 M.İ., 5 S.İ. aynı anda kullanılmış ve toplamda 20 denemede 5 F.İ., 20 M.İ., 20 S.İ. kullanılmış, 0 B. doğru tepki alınmıştır. İkinci oturumda 4 F.İ., 4 M.İ., 4 S.İ. aynı

anda kullanılmış ve toplamda 20 denemede 4 F.İ., 19 M.İ., 19 S.İ. kullanılmış, 1 B. doğru tepki alınmıştır. Üçüncü oturumda 18 M.İ ve 18 S.İ aynı anda kullanılmış ve 2 B. doğru tepki alınmıştır. Dördüncü oturumda 20 denemede 11 M.İ ve 11 S.İ. aynı anda kullanılmış 9 B. doğru tepki alınmıştır. Beşinci oturumda 20 denemede 13 M.i. ve 13 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 7 B. doğru tepki alınmıştır. Altıncı oturumda 20 denemede 14 M.İ. ve 14 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 6 B. doğru tepki alınmıştır. Yedinci oturumda 20 denemede 10 M.İ. ve 10 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 10 B. doğru tepki alınmıştır. Sekizinci oturumda 20 denemede 5 M.İ., 1 S.İ. kullanılmış ve 14 B. doğru tepki alınmıştır. Dokuzuncu oturumda 20 denemede 5 S.İ. kullanılmış ve 15 B. doğru tepki elde edilmiştir. Onuncu oturumda 20 denemede 5 S.İ. kullanılmış ve 15 B. doğru tepki alınmıştır. Onbirinci oturumda 3 S.İ. kullanılmış ve 17 B. doğru tepki alınmıştır.

4.2.8.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-6

Form-6 “Makas olanı göster” havuz içi oturum uygulaması birinci oturum 20 denemede 17 M.İ., 17 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 3 B. doğru tepki elde edilmiştir. İkinci oturumda 20 denemede 15 M.İ., 15 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 5 B. doğru tepki elde edilmiştir. Üçüncü oturumda 20 denemede 15 M.İ., 15 S.İ. aynı anda kullanılmış ve 5 B. doğru tepki elde edilmiştir. Dördüncü oturumda 20 denemede 12 M.İ. kullanılmış ve 8 B. doğru tepki elde edilmiştir. Beşinci oturumda 20 denemede 10 M.İ. kullanılmış ve 10 B. doğru tepki elde edilmiştir. Altıncı oturumda 20 denemede 5 S.İ. kullanılmış ve 15 B. doğru tepki elde edilmiştir. Yedinci oturumda 20 denemede 5 S.İ. kullanılmış ve 15 B. doğru tepki elde edilmiştir. Sekizinci oturumda 20 denemede 3 S.İ. kullanılmış ve 17 B. doğru tepki elde edilmiştir. Dokuzuncu oturumda 20 denemede 4 S.İ. kullanılmış ve 16 B. doğru tepki elde edilmiştir. Onuncu oturumda 20 denemede 3 S.İ. kullanılmış ve 17 B. doğru tepki elde edilmiştir. . Onbirinci oturumda 20 denemede 2 S.İ. kullanılmış ve 18 B. doğru tepki elde edilmiştir.

4.2.9.Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-5 ve Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-6 Karşılaştırılması

Form-5 “Masa olanı göster” sınıf içi oturum uygulaması ve Form-6 “Makas olanı göster” havuz içi oturum uygulaması karşılaştırıldığında Form-6 da denek 1.oturumda doğru tepki vermeye başlarken Form-5 de doğru tepki 2. Oturum da başlamaktadır.Form-6’da ipuçları form-5 e göre daha hızlı azaltılmış ve kararlı veri Form-6’da 8. oturumda gerçekleşirken Form-5’te 10. oturumda elde edilmiştir.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-1

Öğrencinin Adı: Muttalip
 Öğretim Süresi: 15 dk. Başlama-Bitiş Saati: 09:00-09:15
 Beceri: Ayakkabı olanı göster (Sınıf)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9
Uyaran/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	20	20	20	5	2	0	0	0	0
Model İpucu Sayısı	20	20	20	9	7	6	4	4	2
Sözel İpucu Sayısı	20	20	20	5	3	4	2	0	0
Bağımsız	0	0	0	1	8	10	16	16	18

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturumve 3.Oturumlar da İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-2

Öğrencinin Adı: Muttalip
 Öğretim Süresi: 15 dk. Başlama-Bitiş Saati: 11:00-11:15
 Beceri: Otobüs olanı göster (Havuz)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9
Uyaran/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	20	8	8	5	0	0	0	0	0
Model İpucu Sayısı	20	16	15	4	3	2	0	0	0
Sözel İpucu Sayısı	20	15	15	2	0	0	0	0	0
Bağımsız	0	4	4	10	17	18	20	19	20

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturum,3.Oturum ve 4.Oturumlarda İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-3

Öğrencinin Adı: Muttalip
Öğretim Süresi: 15 dk. Başlama-Bitiş Saati: 09:00-09:15
Beceri: Köpek olanı göster (Sınıf)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9
Uyaran/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	20	20	19	15	10	10	0	0	0
Model İpucu Sayısı	20	20	19	19	11	14	5	0	0
Sözel İpucu Sayısı	20	20	19	15	10	14	5	3	3
Bağımsız	0	0	1	1	9	6	15	17	17

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturum,3.Oturum, 4.Oturum, 5.Oturum, 6.Oturum ve 7.Oturumda İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-4

Öğrencinin Adı: Muttalip
Öğretim Süresi: 15 dk. Başlama-Bitiş Saati: 11:00-11:15
Beceri: At olanı göster (Havuz)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9
Uyaran/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	10	5	0	0	0	0	0	0	0
Model İpucu Sayısı	20	17	12	8	0	0	0	0	0
Sözel İpucu Sayısı	20	17	12	8	4	3	3	4	2
Bağımsız	0	3	8	12	16	17	17	16	18

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturum,3.Oturum ve 4.Oturumda İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-5

Öğrencinin Adı: Muttalip

Öğretim Süresi: 15 dk.

Başlama-Bitiş Saati: 09:00-09:15

Beceri: Masa olanı göster (Sınıf)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9	Oturum 10
Uyarın/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	5	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Model İpucu Sayısı	20	19	18	11	13	14	10	5	0	0
Sözel İpucu Sayısı	20	19	18	11	13	14	10	1	5	5
Bağımsız	0	1	2	9	7	6	10	14	15	15

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturum,3.Oturum, 4.Oturum, 5.Oturum, 6.Oturum ve 7.Oturumda İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

Davranış Öncesi İpucu ve Silikleştirmeyele Öğretim Uygulaması Veri Toplama Formu-6

Öğrencinin Adı: Muttalip

Öğretim Süresi: 15 dk.

Başlama-Bitiş Saati: 11:00-11:15

Beceri: Makas olanı göster (Havuz)

Oturum Sayısı	Oturum 1	Oturum 2	Oturum 3	Oturum 4	Oturum 5	Oturum 6	Oturum 7	Oturum 8	Oturum 9	Oturum 10
Uyarın/Beceri Analizi	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme	20 Deneme
F.İpucu Sayısı	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Model İpucu Sayısı	17	15	15	12	10	0	0	0	0	0
Sözel İpucu Sayısı	17	15	15	0	0	5	5	3	4	3
Bağımsız	3	5	5	8	10	15	15	17	16	17

Özet Veriler 1.Oturum,2.Oturum, ve 3.Oturumda İpuçları aynı anda kullanılmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Tartışma ve Sonuç

Araştırma sürecinde, davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretim yönteminin otizm spektrum bozukluğu tanısı almış bir çocuğa alıcı dil becerilerinden "Adı Söylenen Nesneyi Gösterebilme" hedef-davranışının kazanılmasında yöntemin havuz içerisinde ve sınıf ortamında kullanımının etkililiği olup olmadığı, yöntemin havuz içerisinde mi yoksa sınıf içerisinde mi daha verimli olduğu incelenmiştir.

Denek peabody testinde 0 puan almış ve hiçbir yönergeye cevap vermemiştir. Bu nedenle deneğin alıcı dil yaşı hesaplanamamıştır. Becerilerin belirlenmesinde peabody testi dikkate alınarak kelimeler eşit zorluk düzeyinde deneğin yaşına uygun seçilmiştir. Seçilen kelimeler paralel uygulamalar modelinin gerektirdiği üzere altı adet olup üçü havuz içerisinde diğer üçü sınıf içerisinde uygulanmak üzere ayrılmıştır.

İpucu; kişinin reaksiyonda bulunmadan önce uygulayıcı tarafından, kişinin doğru tepkide bulunma ihtimalini arttırmak için sunulan uygulayıcı yardımıdır. Öğretim ortamlarında kullanılan tepki ipuçları, fiziksel yardım, model olma ve sözel ipucudur (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2013)

Davranış öncesi ipucu ve silikleştirme, uygulamacının kontrol edici ipucu ve hedef uyararı birlikte sunulduğu ve birey hedef uyarana bağımsız olarak tepkide bulununcaya kadar davranış öncesi ipucunun sistemli olarak azaltıldığı yanlışsız öğretim yöntemlerinden biridir (Tekin-İftar ve Kırcaali-İftar, 2013).

Araştırmada fiziksel ipucu, model ipucu ve sözel ipucu kontrol edici ipucu olarak kullanılmıştır. İpuçları, yeni becerilerin öğrenilmesinde hata yapmayı önlemek ve çocuğun öğretim esnasında güdülenmesini sağlamak amacıyla kullanılırken, öğretim esnasında birden fazla ipucu aynı anda kullanılabilir. Ayrıca ipucunun giderek azaltılması farklı ipucu türlerinin birlikte kullanımına izin vermektedir

(Tekin-İftar, 2014) Bu çalışmada da ipuçları aynı anda kullanılmış ve azaltılarak silikleştirilmiştir.

Araştırma bulguları sonucunda , OSB’li olan bir çocuğa davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz içi ‘otobüs,at, makas’ ile sınıfta içi ‘ayakkabı, köpek, masa nesnelere öğretiminde etkili olduğu düşünülmektedir ve ipucunun azaltılmasına yönelik araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Kurt, 2016; Eren, 2012) .

Verimlilikleri açısından değerlendirildiğinde sınıf içerisinde yapılan uygulamalara çocuğun daha geç adapte olduğu ve doğru davranış sergilemede gecikme yaşandığı, havuz içerisinde yapılan öğretimlerde ise öğretimlerin başlamasının hemen ardından Muttalip’in doğru tepki vermeye başladığı, ayrıca oturum sayılarına bakıldığında 1.çalışma grubu (Sınıf-Ayakkabı, Havuz-Otobüs) sınıf-ayakkabı 9. oturumda, havuz-otobüs 7. oturumda kararlı veri elde edildiği, 2. çalışma grubu (Sınıf-Köpek, Havuz-At) sınıf-köpek 9. oturumda, havuz-at 7. oturumda kararlı veri elde edildiği ve 3.çalışma grubunda (Sınıf-Masa, Havuz-Makas) sınıf-masa 10. oturumda, havuz-makas 8. oturumda kararlı veri elde edildiği görülmektedir. Araştırmanın uygulama sürecinde havuz ortamında deneğin çalışmaya istekli katıldığı gözlemlenmiştir. Bu durumun deneğin havuz ortamından hoşlanması ve rahatlama, stereotip davranışları azalması, yapılan etkinliklere daha istekli olması ve bu durumun deneğin öğrenme potansiyelini artırması sonucu ortaya çıktığı düşünülmektedir. Alan yazında belirtildiği gibi, otizm spektrum bozukluğu bulunan çocukların su içi egzersizlerden hoşlandıkları ve su içerisinde rahatladıkları, yapılan etkinliklere daha istekli oldukları (Campion, 1985) ve bu durumun çocuğun öğrenme potansiyelini arttırabileceği bilinmektedir (Birkan ve Yanardağ, 2010).

Sınıf içerisinde yapılan uygulama oturumlarında deneğin ilk oturumlarda problem davranış sergilediği (tırmalama, sınıftan kaçma, kendini yere atma, üzerindeki eşyaları yırtma) bu nedenle sınıf ortamında öğrenmesini olumsuz etkilediği ve bu durumun çalışmanın verimliliğini olumsuz etkilediği düşünülmektedir. Alan yazına bakıldığında problem davranışların çocuğun akademik becerilerini olumsuz etkilediği , bağımsızlığını engellediği , akranlarıyla etkileşimlerini engelleyerek izole bir yaşama yol açtığı bilinmektedir (Strain, Wilson ve Dunlap, 2011; Tekin-İftar, 2014)

Uygulama güvenilirliği verileri incelendiğinde uygulamacının özel eğitim alanından olması, öğrenci ile uygulama öncesi birebir çalışma deneyiminin bulunması uygulama güvenilirliği verilerinin yüksek çıkmasına ve deneysel etkinin az olmasına etkisi olduğu düşünölmektedir.

Kalıcılık açısından incelendiğinde araştırma paralel uygulamalar modeline göre desenlendiğinden izleme verisi kendiliğinden toplanmıştır. Araştırma başlama düzeyi verileri toplanarak başlanmış ve altı bağımlı değilken için eř zamanlı olarak başlama düzeyi verisi toplanmıştır. Bağımsız değişkenler uygulanarak ölçüt karşılıandıktan sonra tüm bağımlı değişkenler için yoklama verisi toplanmıştır.

Altı bağımsız değişkenin başlama düzeyinin (birinci toplu yoklama) ‘0’ olduğu görölmektedir.

Muttalip davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretimiyle sınıf içerisinde uygulanan oturumlarda ayakkabı resmi olan nesneyi gösterme davranışını ikinci toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 17,18,18 üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 16,17,17 dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemeden 16,18,18’ini doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Muttalip havuz içerisinde uygulanan oturumlarda otobüs resmi olan nesneyi gösterme davranışını ikinci toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 19,18,20, üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,18,19, dördüncü toplu yoklama oturumlarında 15,17,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Muttalip sınıf içerisinde uygulanan oturumlarda köpek resmi olan nesneyi gösterme davranışını üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,19,19 dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 15,16,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Havuz içerisinde uygulanan oturumlarda at resmi olan nesneyi gösterme davranışını üçüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,17,18, dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 16,16,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Muttalip sınıf içerisinde uygulanan oturumlarda masa resmi olan nesneyi gösterme davranışını dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 19,17,17 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir. Havuz içerisinde gerçekleşen oturumlarda makas olan nesneyi gösterme davranışını dördüncü toplu yoklama oturumlarında 20 denemede 18,19,19 doğru davranış sayısı olarak gerçekleşmiştir.

Toplu Yoklama Verileri incelendiğinde deneğin uygulama oturumlarında edindiği becerileri koruduğu görülmektedir. Araştırma bulguları Kurt (2016), tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir.

Bu araştırmada sosyal geçerliliğe yönelik, öğretmen ve ebeveynlere yarı yapılandırılmış sorular sorulmuştur. Öğretmen ve ebeveynler ile yapılan görüşmelerde çocuklarının “adı söylenen nesneyi gösterme” becerisini bağımsız olarak yapmasından, evde ve sokakta çocuğun öğrendiği kavramları gerçek nesnelere üzerinde de işaret etmesinden, ayrıca havuz ortamında uygulanan oturumlarda çocuklarının vurma, tırmalama gibi problem davranışları sergilememesinden çok mutlu olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın sosyal geçerliliğini belirlemek amacıyla yapılan görüşmeler sonucunda davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz ortamında uygulanmasından öğretmen ve ebeveynlerin görüşlerinin olumlu olduğunu görülmüştür.

5.2.Öneriler

5.2.1.Eğitim ve Uygulamaya Yönelik Öneriler

Öğretmenlere ve alanda çalışanlara alıcı dil becerilerinin kazandırılmasında davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin havuz içerisine uyarlanarak problem davranış sergileyen OSB’li çocuklarda kullanmaları önerilmektedir.

5.2.2.İleri Araştırmalara Yönelik Öneriler

Farklı yaş gruplarına ait OSB’li çocuklarla yinelenabilir.

Farklı tanımlar almış problem davranış sergileyen çocuklar ile yinelenabilir.

Farklı yöntemler çevre düzenlemesi yapılarak havuz içerisine uyarlanabilir etkinlikleri ve verimlilikleri kıyaslanabilir.

KAYNAKLAR

- Amerikan Psikiyatri Birliği APA (2000). *DSM IV-TR Mental bozuklukların tanı ölçütleri el kitabı* (Çev. Ed. E. Köroğlu). Hekimler Yayın Birliği. (Orijinal eserin yayın tarihi 1994), Ankara
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2013). *DSM V Ruhsal bozuklukların tanısıl ve sayımsal el kitabı* (Çev. Ed. E. Köroğlu). Ankara: Hekimler Yayın Birliği, 5.Baskı
- Arıca E. (2003) *Otistik Çocukların Dil Kullanımlarındaki Farklılaşmalar*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Berkeley, S.L., Zittel, L.L., Pitney, L.V. & Nichols, S.E. (2001). *Locomotor and object control skills of children diagnosed with autism, Adapted Physical Activity Quarterly*, 18, 405-416.
- Burns, B.T. & Ault, R.L. (2009). Exercise and autism symptoms: A Case Study. *Psi Chi Journal of Undergraduate Research*, 14, 43-51.
- Campion, M.R. (1985). Hydrotherapy in paediatrics. London: *William Heinemann Medical Books Ltd.*
- Darıca, N., Abdioğlu, Ü. & Gümüşçü, Ş. (2000) *Otizm ve Otistik Çocuklar*, Özgür Yayınları, Ankara.
- Diken, İ.H. (2011). Otistik bozukluğu olan öğrenciler. (Ed.) Diken, İ.H. *Özel Eğitime Gerekisini Olan Öğrenciler ve Özel Eğitim*. Ünite 13, s: 409-447, Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 4. Baskı.
- Dönmez N. & Güler T. (2007). “48-72 Aylar Arasındaki Türk Çocuklarının Alıcı Dil Yapılarının İncelenmesi”, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 27, 83-96.
- Güzel-Özmen, R. (2005). *Otistik bir çocuğa dil öğretimi*. EĞTİM VE BİLİM, 30 (138), 18-27
- İftar, E.T. (2012). *Eğitim ve Davranış Bilimlerinde Tek-Denekli Araştırmalar* 1.Basım, Ankara.
- İftar-Tekin, E. (2014). *Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocuklar ve Eğitimleri* 3.Basım, Ankara.
- Kaiser, A. P., Hendrickson, M. & Alpert, C. L. (1991). Milieu language teaching: A second look. *Advances in Mental Retardation and Developmental Disabilities*, 4, 63-92.

- Karacan, E. (2000). Bebeklerde ve çocuklarda dil gelişimi. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 3(4), 263-268.
- Kayılı, G., Koçyiğit, S. & Erbay, F. (2009). Montessori yönteminin beş-altı yaş çocuklarının alıcı dil gelişimine etkisinin incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(26), 347-355.
- Kurt Ö. (2016) *Zihinsel Yetersizliği Olan Yetişkinlere Dinamik Germe Egzersizlerinin Öğretiminde İpucunun Giderek Azaltılmasıyla Öğretim Sürecinin Etkinliği*, Yayımlanmış Yüksek Lisan Tezi, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Leaf, J. B., Taubman, M., Bloomfield, S., Palos-Rafuse, L., Leaf, R., McEachin, J., & Oppenheim, M. L. (2009). *Increasing social skills and pro-social behavior for three children diagnosed with autism through the use of a teaching package. Research in Autism Spectrum Disorders*, 3(1), 275-289.
- Matson, J. L., Matson, M. L. & Rivet, T. T. (2007). *Social-skills treatments for children with autism spectrum disorders an overview. Behavior modification*, 31(5), 682-707.
- Olçay-Gül, S. & Tekin-İftar, E. (2012). Otizm spektrum bozukluğu tanısı olan bireyler için sosyal öykülerin kullanımı. *Özel Eğitim Dergisi*, 13(2), 1-20.
- Pan, C.Y. (2010). *Effects of water exercise swimming program on aquatic skills and social behaviors in children with autism spectrum disorders. Autism*, 14, 9-28.
- Sarı, H. (Ed.) (2015). *Uygulamalı Davranış Analizi*. Ankara
- Saygılı S. (2016). *3K ve Küçük Grup Düzenlemesi İle Sunulan Hesaplama Stratejileri Öğretiminin Toplama ve Çarpma İşlemleri Akıcılıklarının Gelişimi Üzerine Etkililik ve Verimliliklerinin Karşılaştırılması*, Yayımlanmış Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Strain P. S., Wilson, K. & Dunlap, G. (2011). Prevent -teach-reinforce: *Addressing problem behaviors of students with autism in general education classrooms. Behavioral Disorders*, 36(1), 60-171
- Tepeli, Y. & Karadeniz, H. K. (2013). Otizimli ve Normal Gelişim Gösteren Çocukların Alıcı Dil Becerilerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi/Analysis of Receptive Language Skills of Children with Autism and Normal Development from the Point of Different Variables. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(6), 73.

- Todd, T. & Reid G. (2006). *Increasing physical activity in individuals with autism. Focus on Autism and Other Developmental Disabilities, 21*, 167-176.
- Töret, G., Özdemir, S., Gürel-Selimoğlu, Ö. & Özkubat, U. (2014). Otizmlı çocuğa sahip olan ebeveynlerin görüşleri: Otizm tanımlamaları ve otizmin nedenleri. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi, 15*(1), 1-14.
- Turan, F. & Ökçün-Akçamuş, M. Ç. (2013). Otistik spektrum bozukluğu olan çocuklarda taklit becerileri ve taklidin alıcı-ifade edici dil gelişimi ile ilişkilerinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi, 24*(2), 111-116.
- Wing, L. (2012). *Otizm El Kitabı, İstanbul: Sistem Yayıncılık.*
- Yanardağ, M. & Yılmaz, İ. (2014). *Otistik bozukluk gösteren çocuklarda bir müdahale yaklaşımı: Su içi etkinlikler.*
- Yılmaz, I., Konukman, F., Birkan, B. & Yanardağ, M. (2010). *The effects of most to least prompting on teaching simple progression swimming skill for children with autism. Education and Training in Autism and Developmental Disabilities, 45*, 440-448.
- <http://tohumotizm.org.tr/sites/default/files/kcfinder/files/Saglik%20Bakanligi%20Otizm%20Platformu%20Tarama%20Projesi%20Raporu.pdf>
- https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_yayngeliimselbozukluklardestekeitimprogram.pdf

EKLER

EK-1 AİLE GÖRÜŞME FORMU

Bu form BEP birimi kurulduktan sonra, öğrenci velisi tarafından sınıf / sınıf rehber öğretmeni gözetiminde doldurulacaktır.

I- ÖĞRENCİNİN KİMLİK BİLGİLERİ

Adı soyadı	
Doğum tarihi / Yeri	
Cinsiyeti	Kız () Erkek ()
Sınıfı /No	
Tel:	Adres:

II- AİLE BİLGİLERİ

	Anne	Baba
	Öz () üvey () sağ () özü ()	Öz () üvey () sağ () özü ()
Adı		
Yaşı		
Öğrenim durumu		
Mesleği		
İş adresi		
Telefon		
Anne veya babanın süreğen		

hastalığı var mı? Açıklayınız		
Bağlı olduğu sosyal güvenlik kurumu	SSK () Bağ-kur () Yeşil kart () Emekli sandığı () Hiçbiri ()	SSK () Bağ-kur () Yeşil kart () Emekli sandığı () Hiçbiri ()
Anne-baba arasında akrabalık var mı?	Evet () Hayır ()	
Anne-baba beraber mi yaşıyor?	Evet () Hayır ()	
Kardeş sayısı	1 () 2 () 3 () 4 () 5 ve daha fazla ()	
Ailede engelli olan başka bireyler var mı?		
Ailede anne, baba, çocuklar dışında yaşayan başka kimse var mı?		

III - ÖĞRENCİNİN SAĞLIK VE GELİŞİM BİLGİLERİ

	Evet	Hayır	Açıklama
Çocuğun, geçirdiği önemli bir hastalık ya da ameliyat/kaza var mı? Varsa nedir?			
Hangi elini kullanır?			Sağ () Sol ()
Süreğen hastalığı var mı?			
Nöbet geçirir mi? Evet ise hangi			

sıklıkta geçirir?			
Sürekli kullandığı ilaç var mı? Varsa nedir?			
	Evet	Hayır	Açıklama
Kullandığı herhangi bir cihaz var mı? Varsa nedir?			
Görme yetersizliği var mı?			
İşitme yetersizliği var mı?			
Ortopedik yetersizliği var mı?			
Daha önce zeka testi yapıldı mı? <u>Yapıldı ise</u> ; Hangi yıl, nerede yapıldı, ne tür bir açıklama yapıldı? Belirtiniz.			
Çocuğunuz herhangi bir özel eğitim desteği alıyor mu? <u>Alıyor ise</u> ; özel eğitim kurumunun adını-telefon numarasını, hangi alanlarda, ne kadar sıklıkla, kaç yıldır özel eğitim aldığını belirtiniz.			
Çocuğunuzun yetersizlik alanıyla ilgili sağlık kurulu raporu var mı? Var ise; Ne zaman, hangi kurumdan, ne amaçla alındı?			

IV - GELİŞİM ALANLARINA İLİŞKİN BİLGİLER

A- DİL VE KONUŞMA BECERİLERİ

	Evet	Hayır	Açıklama
Ailede Türkçe dışında herhangi bir dil konuşuluyor mu?			
.En fazla eylem bildiren komutları yerine getirir. (ör; kalem al)			Bir (...) İki (...) Üç (...) Daha fazla (...)
Konuşması anlaşılır. (Hayır ise sebebini işaretleyiniz.)			Artikülasyon (...) Kekemelik (...) Tutukluk (...) Diğer (...)
Kendini sözel olarak ifade eder.			
Kendini..... kelimelik cümleyle ifade eder.			Tek (...) İki (...) Üç (...) Daha fazla (...)
Çevresindekilerle karşılıklı sohbet eder.			
Yaşadığı, duyduğu bir olayı (evde, okulda) sözel olarak ifade			

eder.			
-------	--	--	--

B- BİLİŞSEL BECERİLER

Çocuğunuz bilişsel becerilerden hangilerini, nasıl gerçekleştiriyor?

	Evet	Hayır	Açıklama
Adını okur ve yazar			
İki-üç kelimelik fiş cümleleri okur			
4-6 kelimelik fiş cümlelerini okur			
Verilen her türlü cümleyi okur			
Heceleyerek okur .			
	Evet	Hayır	Açıklama
Akıcı okur			
Okuduğunu anlar.			
Okuduğu kısa bir metni özetler.			Yazılı (...) Sözlü (...)
Çizgi çizer.			
Harf yazar.			
Sadece adını yazar.			

Fiş cümlelerini yazar.			
Birkaç kelimelik cümle yazar.			
Her türlü cümleyi yazar.			
Ritmik sayma yapar.			
Sayı sembollerinin adını söyler.			
Nesneleri sayısal olarak iade eder.			
Basit düzeyde dört işlem yapar.			Toplama (....) Çarpma (...) Çıkarma (....) Bölme (...)
Zaman kavramını kazanmıştır.			Gün (...) Yıl (...) Ay (...) Mevsim (...)
Saati söyler.			Tam (...) Buçuk (...) Çeyrek (...)
Dikkatini uzun süre derslerine verebilir.			
Dikkatini uzun süre sevdiği bir oyun ya da faaliyete verebilir.			

C- SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM

Çocuğunuzun arkadaşlık ilişkilerini kurup, sürdürebilme durumunu lütfen belirtiniz.

.....

.....

.....

Çocuğunuz daha çok kimlerle oyun oynamaktan, arkadaşlık yapmaktan hoşlanır açıklayınız.

.....
 Çocuğunuz ne tür oyunlar oynamaktan hoşlanır, açıklayınız.

.....

Çocuğunuzun liderlik özelliği var mıdır? Var ise hangi alanlarda belirtiniz.

.....

Çocuğunuz sorumluluk alabilir mi?Hangi alanlarda sorumluluk alabilir ve yerine getirebilir belirtiniz.

.....

Çocuğunuzun eşyalarını / oyuncaklarını başkalarıyla paylaşp-paylaşmadığını belirtiniz.

.....

Çocuğunuzda sinirlilik,kavgacılık,kıskançlık,inatçılık,tikleri, korkuları , içe kapanıklık vb. var mı? Lütfen açıklayınız.

.....

Uyku durumu nasıl? (Geç yatma, tek başına,başkasıyla uyuma,gece kabusları vb. var mı?)

.....

Çocuğunuzun anne-baba ve kardeşleri ile ilişkileri nasıldır? Lütfen belirtiniz.

.....

Çocuğunuz ödevlerini nasıl yapar? Açıklayınız. (yardımla, yardımsız, ödev yapmaz)

.....

Anne – babanın birbirlerine karşı tutumları nasıldır? Evde çocukları olumsuz olarak etkileyecek düzeyde çatışmalar yaşanır mı? Lütfen belirtiniz.

.....

D- DAVRANIŞ VE UYUM DURUMU

Çocuğunuzun yapmasından hoşlandığınız davranışlar nelerdir?

.....

İsteddiğiniz davranışı yaptığında siz neler yapıyorsunuz?

.....

Çocuğunuzun yapmasından hoşlanmadığınız davranışlar nelerdir?

.....
.....
.....

Bu davranışı en çok hangi ortamlarda kimlerin yanında yapıyor?

.....
.....
.....

Bu davranışı yaptığında siz neler yapıyorsunuz?

.....
.....
.....

Çocuğunuzun hoşlandığı şeyler nelerdir?

.....
.....
.....
.....

Hoşlandığı şeyleri yapmasına ne zaman izin veriyorsunuz?

.....
.....
.....

Çocuğunuzun öncelikli olarak kazanmasını istediğiniz beceri ve davranışlar nelerdir?

.....
.....
.....

Ailenin problemle ilgili görüşü:

.....
.....
.....

E. ÇOCUĞUN ALDIĞI EĞİTİM VE ÖĞRETİMLE İLGİLİ AİLENİN DÜŞÜNCE VE BEKLENTİLERİ:

Okul yönetimi ile ilgili düşünce ve beklentiler:

.....

.....

.....

.....

.....

Sınıf öğretmeni ile düşünce ve beklentiler:

.....

.....

.....

.....

.....

Okul rehberlik servisi ile ilgili düşünce ve beklentiler:

.....

.....

.....

.....

.....

GÖRÜŞÜLEN KİŞİ

GÖRÜŞMEYİ YAPAN

EK-3 PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU-2

PEKİŞTİREÇ BELİRLEME FORMU

Uygulama Tarihi:

Uygulayıcının Adı – Soyadı:

Uygulama Ortamı:

Formu Doldurma Biçimi

Öğrencinin Kendisine Sorma:

Öğrenciyi Doğrudan Gözleme:

Görüşülen Kişiler ve Yakınlığı:

Öğrencinin

Adı – Soyadı:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Sınıfı:

FORMUN AMACI

Pekiştireç belirleme formu, öğrenciyle başarılı bir öğretim yapabilmek için ders sırasında/ sonunda kullanılacak pekiştireçleri belirlemek amacıyla, öğrencinin yiyecek ve içecek pekiştireçlerinden, nesne pekiştireçlerinden, sosyal pekiştireçlerden ve etkinlik pekiştireçlerinden hangilerini tercih ettiğini ya da etmediğini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu formdan elde edilen bilgilerle, öğrencilerin gösterdikleri olumlu davranışların etkili bir şekilde pekiştirilmesi hedeflenmektedir.

FORMUN KULLANIM YÖNERGESİ

Form doldurulurken, eğer öğrenci okunan seçeneği seviyorsa **‘evet’** sütununa artı (+) işareti; eğer öğrenci okunan seçeneği sevmiyorsa **‘hayır’** sütununa artı (+) işareti konulacaktır. Seçeneklerin en altında bulunan **‘diğer’** satırına, öğrencinin sunulan seçenekler haricinde istediği diğer pekiştireçler eklenecektir. Yiyecek ve içecek pekiştireçleri sütununda,

seçenekler yanına bırakılan boşluğa ise öğrencinin pekiştireç ile ilgili belirttiği özellikler (marka, cins, vs) yazılacaktır.

Form; öğrencinin kendisine sorma, öğrenciyi doğrudan gözleme, öğrencinin öğretmeni veya ailesiyle görüşme tekniklerinden biri ya da birkaçı bir arada kullanılarak doldurulabilir. Form doldurma hangi biçimde gerçekleştirilmişse ilgili yere çarpı (X) işareti konulacak ve gerekli bilgiler kaydedilecektir.

Pekiştireç Belirleme Formu

PEKİŞTİREÇLER	EVET	HAYIR
Yiyecek ve İçecek Pekiştireçleri		
Şeker (.....)		
Çikolata (.....)		
Sakız (.....)		
Meyve (.....)		
Kraker		
Cips		
Kek		
Jelibon		
Bonibon		
Çay		
Meyve suyu		
Süt		
Kola		
Diğer (.....)		
Nesne Pekiştireçleri		
Top		
Oyuncak bebek		

Kalem		
Silgi		
Kalemtraş		
Boyama Kitabı		
Balon		
Oyuncak araba		
Oyun CD' si		
Müzik CD' si		
Ünlülerin Posterleri		
Diğer(.....)		
Sosyal Pekiştireçler		
Aferin Deme		
Bravo Deme		
Çok Güzel Deme		
Harika Deme		
Dokunma		
Kucaklama		
Süper Deme		
Alkışlama		
Saçını Okşama		
Sırtını Sıvazlama		
Sosyal Pekiştireçler	EVET	HAYIR
Sarılma		
Öpme		
Diğer (.....)		
Etkinlik Pekiştireçleri		
Müzik Dinleme		
Bilgisayar Oynama		
Dans Etme		

Çizgi Film Seyretme		
Top Oynama		
Sınıfı Temizlemede Öğretmene Yardım Etme		
Evcilik Oynama		
Dersten Erken Çıkma		
Resim Yapma		
Öğretmenle birlikte okul kantininde bir şeyler yeme / içme		
Diğer(.....)		

EK 4. KABA DEĞERLENDİRME FORMU (ALICI DİL BECERİLERİ)

Bireyin Adı Soyadı:		Evet Hayır	Tarih:
Bireyin Yaşı:			Açıklamalar
1	Konuşan kişiye dikkatini yöneltir.		
2	Konuşan kişiyi jest ve mimikleriyle dinlediğini belli eder.		
3	Nesneleri ayırt eder.		
4	Eylemleri ayırt eder.		
5	Eylemleri dramatize eder.		
6	Nesneleri kategorilerine göre ayırt eder.		
7	Nesneleri özelliklerine göre ayırt eder.		
8	Nesneleri işlevlerine göre ayırt eder.		
9	Kişileri ayırt eder.		
10	Olayları oluş sırasına göre sıralar.		
11	Olmayanı gösterir.		
12	Sesleri ayırt eder.		

EK-5 DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SİLİKLEŞTİRME TOPLU YOKLAMA OTURUMLARI GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA FORMU

Amaç: Bu formun amacı, uygulamacının uyguladığı davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretim sürecinin toplu yoklama oturumlarında hazırlanmış olan yoklama planlarına ne ölçüde uygunluk gösterdiğini belirlemektir.

Kullanım yönergesi: Bu formda, uygulayıcının gerçekleştirmesi beklenen beceri basamakları “Beceri basamakları” sütununda yer almaktadır. Bir gözlemci, uygulamacının bu basamakları yerine getirip getirmediğini izleyerek, oturumların %20 sine katılarak uygunsuzsa “evet” sütununa; uygun değilse “Hayır” sütununa çek atmak suretiyle belirleyeceklerdir.

Gözlemci:

Tarih:

Ortam ve Araç-gereçler		
a. Ortamı dikkat dağıtıcı uyaranlardan arındırır.		
b. Becerinin gereğine uygun araçları seçer.		
c. Öğrencinin karşısına geçer.		
Öğretime Hazırlık		
a. Çalışılacak olan konuyu söyler.		
b. Kuralları açıklar.		
c. Ödülü söyler.		
d. Araçları tanıtır.		
e. Dikkat çekici yönerge verme “başlıyoruz, hazır mısın” vb.		
Öğretim Süreci		
a. Ana Yönergeyi verir.		

Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra beceri basamaklarını bağımsız olarak yaparsa,		
Bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceriyi veri toplama formuna işler		
Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra yanlış tepkiye yönelirse,		
a. Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepkiyi veri toplama formundaki ilgili bölüme kaydeder.		
Öğrenci ipucu bir kez sunulduktan sonra yanlış tepki verirse,		
a. Çalışmayı sonlandırır.		
Öğrenci, ana yönerge verildikten sonra hiç tepkide bulunmazsa,		
a. Ana yönergeyi tekrar eder.		
b. Öğrenciden tepki gelmezse uygulamayı sonlandırır.		

Uygulama Güvenirlilik hesaplaması: Gözlenen uygulamacı davranışı

Planlanan uygulamacı davranış

EK.6 DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SİLİKLEŞTİRME UYGULAMA GÜVENİRLİĞİ VERİ TOPLAMA FORMU

Amaç: Bu formun amacı, uygulamacının uyguladığı davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretim sürecinin hazırlanmış olan öğretim planlarına ne ölçüde uygunluk gösterdiğini belirlemektir.

Kullanım yönergesi: Bu formda, uygulayıcının gerçekleştirmesi beklenen beceri basamakları “Beceri basamakları” sütununda yer almaktadır. Gözlemci ve uygulamacı bu basamakları uygulamacının yerine getirip getirmediğini kamera kayıtlarından izleyerek, uygunsa “evet” sütununa; uygun değilse “Hayır” sütununa çek atmak suretiyle belirleyeceklerdir. Uygulama Güvenlik Hesaplaması: Gözlenen Uygulamacı Davranışı/Planlanan Uygulamacı Davranışı

Gözlemci:

Tarih:

Beceri Basamakları	Evet	Hayır
Ortam ve Araç-gereçler		
a. Ortamı dikkat dağıtıcı uyarlardan arındırır.		
b. Becerinin gereğine uygun araçları seçer.		
c. Belirlenmiş olan ipucuna uygun sayıda araçlar ortamda yer alır.		
d. Uygun Pekiştireçler ortamda yeralır.		
c. Öğrencinin karşısına geçer.		
Öğretime Hazırlık		
a. Çalışılacak olan konuyu söyler.		
b. Kuralları açıklar.		
c. Ödülü söyler.		
d. Araçları tanıtır.		
e. Dikkat çekici yönerge verme “başlıyoruz, hazır mısın” vb.		
Öğretim Süreci		
a. Ana Yönergeyi verir.		
b. İpucu sunar		
Öğrenci, ana yönerge ve ipucu verildikten sonra doğru tepki verirse,		
Öğrenci, doğru tepki verdiğinde pekiştireç verilir		
Bağımsız olarak gerçekleştirdiği beceriyi veri toplama formuna işler ölçü aracında iGaretler.		

Öğrenci, ipucu verildikten sonra yanlış tepkiye yönelirse,		
a. Görmezden gelinir.Öğenci aynı pozisyona getirilir.		
b.İpucu ikinci kez sunulur		
c.Öğrenci doğru tepki verdiğiğinde pekiştirir.		
Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepki veri toplama formuna işlenir		
Öğrenci ipucu bir kez sunulduktan sonra tepkisiz kalırsa,		
a.Öğrenci başlangıç pozisyonuna geçirilir.		
b.İkinci kez ipucu sunar.		
c.Öğrenci doğru tepki verdiğiğinde pekiştirir.		
d.Öğrencinin vermiş olduğu doğru tepkiyi veri toplama formuna kaydeder.		

EK-7 DAVRANIŞ ÖNCESİ İPUCU VE SİLİKLEŞTİRMEYLE ÖĞRETİM UYGULAMASI VERİ TOPLAMA FORMU

Öğrencinin Adı:

Öğretim Süresi:

Başlama-Bitiş Saati:

Beceri:

	1.Oturum	2.Oturum	3.Oturum	4.Oturum	5.Oturum	6.Oturum	7.Oturum	8.Oturum	9.Oturum	10.Oturum	11.Oturum
Uyaran/Beceri Analizi											
F.İpucu Sayısı											
Model İpucu Sayısı											
Sözel İpucu Sayısı											
Bağımsız											

Özet Veriler

EK – 8 SOSYAL GEÇERLİK SORU FORMU

Sayın Anne/Baba,

Bu form çocuğunuzun “otobüs, at, makas, ayakkabı, köpek, masa” adı söylenen nesneyi gösterme becerilerinin öğretimi konusundaki görüşlerinizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Formda yer alan sorulara vereceğiniz yanıtlar ileride bu konuda yapılacak çalışmaların planlanmasında yardımcı olacağı düşünülmektedir. Formda 6 adet seçenekli soru ve 4 adet kısa yanıtli soru yer almaktadır. Seçenekli sorularda görüşünüz için uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretlemeniz ve kısa yanıtli sorular için verilen boşlukları doldurmanızı rica ederim. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Olcan Kırık Sayiner

1. Çocuğunuzun adı söylenen nesneyi gösterme (otobüs, at, makas, ayakkabı, köpek, masa) becerisini öğrenmesinin önemli ve gerekli olduğunu düşünüyor musunuz?

() Evet () Hayır () Emin Değilim

2. Çocuğunuza adı söylenen nesneyi gösterme becerilerinin öğretiminde davranış öncesi ipucu ve silikleştirme yönteminin kullanılmasından hoşnut oldunuz mu?

() Evet () Hayır () Emin Değilim

3. Çocuğunuza adı söylenen nesneyi gösterme becerilerinin öğretiminde havuz içi ortamın kullanılmasından hoşnut oldunuz mu?

() Evet () Hayır () Emin Değilim

4. Çocuğunuza adı söylenen nesneyi gösterme becerilerinin öğretiminde sınıf içi ortamın kullanılmasından hoşnut oldunuz mu?

() Evet () Hayır () Emin Değilim

5. Çocuğunuzun bu çalışmada otobüs, at, makas, ayakkabı, köpek, masa kelimelerini öğrendiğini düşünüyor musunuz?

() Evet () Hayır () Emin Değilim

6. Çocuğunuzun bu uygulamada öğrendiğı kelimeleri günlük yaşamda kullanabileceğini düşünüyor musunuz ?

Evet Hayır Emin Değilim

7. Bu çalışmanın beğendiğiniz yönlerini yazar mısınız?

8. Bu çalışmanın beğenmediğiniz yönlerini yazar mısınız?

9. Bu çalışmadan sonra çocuğunuzda gözlemlediğiniz olumlu davranışları kısaca yazar mısınız?

10. Bu çalışmadan sonra çocuğunuzda gözlemlediğiniz olumsuz davranışları kısaca yazar mısınız?

EK-9 ÖN KOŞUL DAVRANIŞ BELİRLEME FORMU

Amaç: Bu formun amacı, çalışmada kullanılacak olan deneğin önkoşul davranışlara sahip olup olmadığını belirlemektir.

Kullanım yönergesi: Bu formda, önkoşul davranışlar uygulamacı çalışma yapacağı deneğin anne, baba ve öğretmenleri ile görüşme yaparak formdaki sorulara anne, baba ve öğretmenlerin uygun buldukları cevapları formda kendileri için ayrılmış sütunlara "evet ise (E)-hayır ise (H)" koymak suretiyle belirlenecektir.

Öğrencinin Adı

Soyadı:

Tarih:

Tanısı:

Uygulama Tarihi:

Uygulamacı Adı

Soyadı:

	Sorular	Anne E/H	Baba E/H	Öğretmen-1 E/H	Öğretmen-2 E/H
	Ekolali				
1	Annenin söylediği kelimeleri tekrar eder mi ?				
2	Babanın söylediği kelimeleri tekrar eder mi ?				
3	Öğretmenin söylediği kelimeleri tekrar eder mi ?				
	Fiziksel Temas	Anne E/H	Baba E/H	Öğretmen-1 E/H	Öğretmen-2 E/H
1	Yabancı biri dokunduğunda irkilir mi ?				
2	Öğretmenin fiziksel temasından rahatsızlık duyar mı ?				
3	Annenin fiziksel temasından rahatsızlık duyar mı?				
4	Babanın fiziksel temasından rahatsızlık duyar mı ?				
5	Akrabalarının fiziksel temasından rahatsızlık duyar mı ?				
6	Akranlarının fiziksel temasından rahatsızlık duyar mı ?				
	Suya Karşı Antipati	Anne E/H	Baba E/H	Öğretmen-1 E/H	Öğretmen-2 E/H
1	Sudan korkar mı ?				
2	Denize girmeyi sever mi ?				
3	Havuzda girmeyi sever mi ?				
4	Banyo yapmayı sever mi ?				

EK-10. ÖĞRENCİ ANNE-BABA İZİN FORMU

Olcan Kırık Sayiner'in davranış öncesi ipucu ve silikleştirme öğretim yöntemini kullanarak çocuğuma "havuz içi 'otobüs,at, makas' ile sınıfta içi 'ayakkabı, köpek, masa' alıcı dil becerilerinden adı söylenen nesneyi gösterme becerileri çalışmalarının yapılmasını kabul ediyorum. Bu çalışma Olcan Kırık Sayiner'in yüksek lisans tez çalışması olacaktır.

Bu çalışma Yakın Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde ve Yrd. Doç. Dr. Mukaddes SAKALLI DEMİROK danışmanlığında yürütülmektedir.

Anne-Baba Adı Soyadı

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Olcan KIRIK SAYINER
Doğum Yeri: E.Zahra/ BULGARİSTAN
Doğum Tarihi: 01 / 07 / 1984
Medeni Durumu: Evli

Öğrenim Durumu

Derece: Okulun Adı
İlköğretim: Dumlupınar İlkokulu, İstanbul, TÜRKİYE
Orta Öğretim: Atatürk İlköğretim, İstanbul, TÜRKİYE
Lise: Cibali Lisesi, İstanbul, TÜRKİYE
Lisans: Kocaeli Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu,
Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Kocaeli, TÜRKİYE
Yüksek Lisans: Yakın Doğu Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Özel
Eğitim Bölümü, Lefkoşa, KKTC

İlgi Alanları

İş Deneyimi: Beden Eğitimi Öğretmeni, Horoz Lojistik Anadolu
Lisesi, Avcılar, İstanbul, T.C
Öğrenci Koçluğu, Milli Eğitim Bakanlığı Mavi Yeşil Özel
Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, TÜRKİYE
Eğitim Koordinatörlüğü, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Mavi
Yeşil Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul,
TÜRKİYE
Kurum Müdürü, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Mavi Yeşil
Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi, İstanbul, TÜRKİYE

İletişim

Tel: 0549 689 41 13
0548 888 50 82
Adres: Fevziçakmak Mh. Akçalar Sk. Tamyaran Sit. İ Blok No:41
Daire:20 Sefaköy, İstanbul, TÜRKİYE

son tez

ORIJINALLIK RAPORU

%9

BENZERLIK ENDEKSI

%6

İNTERNET
KAYNAKLARI

%5

YAYINLAR

%4

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BIRINCIL KAYNAKLAR

1

Submitted to Anadolu University

Öğrenci Ödevi

%2

2

BİRKAN, Bünyamin. "Gelişim Yetersizliği Olan Çocuklara Renk Öğretiminde Eşzamanlı İpucuyla Öğretimin Etkililiği", TUBITAK, 2002.

Yayın

%1

3

www.sakirehanim.k12.tr

İnternet Kaynağı

%1

4

slideplayer.biz.tr

İnternet Kaynağı

%1

5

egitimvebilim.ted.org.tr

İnternet Kaynağı

%1

6

www.int-jecse.net

İnternet Kaynağı

%1

7

ARI, Adnan, DENİZ, Levent and UYSAL, Ayten Düzkantar. "Özel gereksinimli bir öğrenciye toplama ve çıkarma işlem süreçlerinin öğretiminde eşzamanlı ipucuyla öğretimin

<%1